

Gulating lagmannsrett

- INSTANS:** Gulating lagmannsrett – Dom
- DATO:** 2013-03-08
- PUBLISERT:** LG-2011-60302 – LG-2012-23847
- STIKKORD:** Strafferett. Forurensning. Forurensningsloven § 78. Arbeidsmiljøloven § 19-1, § 4-1 jf § 20-2. Brann- og eksplosjonsvernloven § 42 jf § 43. Straffeloven § 275 jf § 276. Rettighetstap.
- SAMMENDRAG:** Styreleder og innleid konsulent ble domfelt for overtredelse av forurensningsloven (Sløvågsaken). Styreleder ble idømt fengsel i to år og fem måneder, samt tap av retten til å sitte i styre i fem år, for overtredelse av forurensningsloven, arbeidsmiljøloven, brann- og eksplosjonsvernloven samt straffeloven (utroskap og forsikringsbedrageri). Konsulenten ble idømt fengsel i 90 dager for overtredelse av forurensningsloven.
Henvisninger: LOV-1902-05-22-10-§275 (Strl), LOV-1902-05-22-10-§276 (Strl), LOV-1981-03-13-6-§78 (Forurensningsloven), LOV-2002-06-14-20-§42 (Brannvernloven), LOV-2002-06-14-20-§43 (Brannvernloven), LOV-2005-06-17-62-§4-1 (Arbeidsmiljøloven), LOV-2005-06-17-62-#19-1 (Arbeidsmiljøloven), LOV-2005-06-17-62-§20-2 (Arbeidsmiljøloven)
- SAKSGANG:** Nordhordland tingrett TNOHO-2009-98460 – Gulating lagmannsrett LG-2011-60302 og LG-2012-23847 (11-060302AST-GULA/AVD1 og 12-023847AST-GULA/AVD1). For tidligere dom i Gulating lagmannsrett, se LG-2010-98238.
- PARTER:** I Fullstendig anke: C (advokat Per Magne Kristiansen) mot Økokrim (førstestatsadvokat Hans Tore Høviskeland, førstestatsadvokat Tarjei Istad). II Fullstendig anke: A (advokat Torbjørn Sognefest Kolås) mot Økokrim (førstestatsadvokat Hans Tore Høviskeland, førstestatsadvokat Tarjei Istad). III Motanke: Økokrim (førstestatsadvokat Hans Tore Høviskeland, førstestatsadvokat Tarjei Istad) mot A (advokat Torbjørn Sognefest Kolås) og C (advokat Per Magne Kristiansen).
- FORFATTER:** Lagdommer Haakon Meyer. Lagdommer Håvard Romarheim. Lagdommer Rannveig Sjøvoll. Meddommere: Ass. direktør, professor II Rolf Olaf Larsen, professor PhD, NTNU Elisabeth Egholm Jacobsen, journalist/Daglig leder Roald Øvrebø, markedsjef Therese Haukås.

Henvisninger i teksten: LOV-1902-05-22-10-§29 (Strl), LOV-1902-05-22-10-§43 (Strl), LOV-1902-05-22-10-§52 (Strl), LOV-1902-05-22-10-§62 (Strl), LOV-1902-05-22-10-§63 (Strl), LOV-1902-05-22-10-§229 (Strl), LOV-1902-05-22-10-§272 (Strl), LOV-1981-03-13-6-§7 (Forurensningsloven), LOV-1981-03-13-6-§79 (Forurensningsloven), LOV-1981-05-22-25-§41 (Strpl), LOV-1997-06-13-44-§6-12 (Aksjeloven), LOV-1997-06-13-44-§6-13 (Aksjeloven), LOV-2005-06-17-62 (Arbeidsmiljøloven), FOR-1996-12-06-1127-§5 , FOR-1996-12-06-1127-§10 , FOR-2002-06-26-744-§1-3 , FOR-2002-06-26-744-§3-4 , FOR-2002-06-26-744-§6-4 , FOR-2003-06-30-911-§6 (Forskrift om helse og sikkerhet i eksplosjonsfarli), FOR-2003-06-30-911-§9 (Forskrift om helse og sikkerhet i eksplosjonsfarli), FOR-2004-06-01-930-§11-6 (Avfallsforskriften), FOR-2004-06-01-930-§17-7 (Avfallsforskriften)

Saken gjelder anke over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet i forhold til tiltalebeslutning for overtredelse av forurensningsloven, arbeidsmiljøloven og brann- og eksplosjonsvernloven. Forholdene ble avdekket etter eksplosjon i Vest Tank AS (oftest Vest Tank) sitt tankanlegg i Sløvåg i Gulen kommune den 24.5.2007.

Vest Tank eide og drev et tankanlegg i Sløvåg. Vest Tank var den gang eid av Emblem Holding AS og Emblem Eiendom AS, begge selskap med C som hovedaksjonær. I henhold til Vest Tanks vedtekter var selskapets formål å « *eie og drive anlegg i Sløvåg for mottak og rensing av spillvann fra skipsfarten og eie og drive bunkersanlegg, samt å kunne foreta investeringer i beslektet virksomhet* » Anlegget besto av 17 tanker som var fordelt på tre tankgårder.

For denne saks vedkommende var hovedaktørene i Vest Tank, selskapets styreformann C, daglig leder

B og innleid konsulent A. I forhold til B er det tidligere avsagt rettskraftig dom. For oversiktens skyld, og fordi han har vært sentral i saken, medtas også B i gjengivelsen av tiltalebeslutningen og tidligere rettsavgjørelser nedenfor.

Ekspløsjonen i anlegget 24.5.2007 medførte en omfattende etterforskning som ledet til at statsadvokatene ved Økokrim 16.6.2009 utferdiget tiltalebeslutning mot de tre ovennevnte, som etter rettelse i lagmannsretten 14.2.2013, har følgende ordlyd:

«I. Straffeloven § 275, jf. § 276,

For i hensikt å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning å ha handlet mot en annens tarv som han styrte eller hadde tilsyn med eller medvirket til dette. Utroskapen anses som grov, særlig fordi handlingen har voldt betydelig økonomisk skade og/eller fordi handlingen innebar brudd på den særlige tillit som fulgte med hans stilling.

Grunnlag er følgende:

Nr 1 C:

I egenskap av styreformann i Vest Tank AS og reell beslutningstaker for denne transaksjonen i Vest Tank AS besørget han 19. juli 2007 at selskapet kjøpte to lagertanker, en isolert tank på 5000 m³ og en uisolert tank på 5000 m³, av Vest Kran AS hvor han også var styreformann og reell beslutningstaker, for 8,6 millioner NOK eksklusive merverdiavgift. Vest Kran AS hadde kort tid før dette kjøpt tankene for 4,3 millioner NOK eksklusive merverdiavgift av Norfrag Tank og Silo AS. Av differansen på 4,3 millioner kroner eksklusive merverdiavgift disponerte han over minst 3,7 millioner kroner eksklusive merverdiavgift. Ved å kjøpe tankene via Vest Kran AS ble Vest Tank AS påført en ekstrakostnad på minst 3,7 millioner kroner eksklusive merverdiavgift som gikk til formål som var selskapet uvedkommende.

II. Straffeloven § 272, andre ledd nr. 2. pkt. jf tredje ledd,

For at han selv eller andre skal få utbetalt en forsikringssum eller en garantisum sikret ved forsikringsavtale, gir en skadeoppgave som står i påtagelig misforhold til skaden.

Grunnlag er følgende forhold:

Nr 1 C:

I perioden fra 25. mai 2007 til dags dato, i egenskap av styreformann i Vest Tank AS og selskapets representant overfor forsikringsselskapet Protector forsikring ASA, var det enighet om at han på vegne av Vest Tank AS, i forbindelse med forsikringsoppgjøret, skulle forsøke å fremskaffe nye tanker til erstatning for ødelagte tanker under eksplosjon på Vest Tank AS den 24. mai 2007. Han forholdt seg så som nevnt under post I og oppgav etter hvert til forsikringsselskapet at han hadde besørget at Vest Tank AS hadde kjøpt to lagertanker, en isolert tank på 5000 m³ og en uisolert tank på 5000 m³, av Vest Kran AS hvor han også var styreformann og reell beslutningstaker, for 8,6 millioner NOK eksklusive merverdiavgift. Han fortiet overfor forsikringsselskapet at Vest Kran AS kort tid før dette hadde kjøpt tankene for 4,3 millioner NOK eksklusive merverdiavgift av Norfrag Tank og Silo AS. Han gjorde dette for å få utbetalt en uberettiget forsikringssum fra Protector forsikring ASA på minst 3,7 millioner kroner.

III. Forurensningsloven 13. mars 1981 nr 6 § 79 andre ledd,

Hvoretter det i forskrift etter §§ 30 – 33 kan bestemmes at forsettlig eller uaktsom overtredelse av forskriften straffes med bøter,

jf avfallsforskriften 1. juni 2004 nr 930 § 17-7 første punktum,

Hvoretter overtredelser av bestemmelser i forskriften med hjemmel i forurensningsloven §§ 30 – 33 kan straffes med bøter, jf forurensningsloven § 79 annet ledd,

jf samme forskrift § 11-6,

Hvoretter den som håndterer farlig avfall skal ha tillatelse fra Statens forurensningstilsyn, fylkesmannen eller den Miljøverndepartementet bemyndiger.

Grunnlag er følgende forhold:

Nr 1 C og nr 2 B

Mandag 16. oktober 2006 på Vest Tank AS (nå Alexela Sløvåg AS) sitt anlegg på Sløvåg industriområde i Gulen, i egenskap av styreformann (C) og daglig leder (B) i Vest Tank AS, tok han del i beslutningen om og gjennomføringen av at Vest Tank AS mottok til tank T1 ca 310 m³ sluttbehandlingsavfall fra skipet M/T Probo Emu, kallesignal 3FOF9. Avfallet var fra avsvovling av coker gasoline, som i det vesentlige er bensin med lavt oktantall og høyt svovelinnhold, som ble gjort ombord på skipet utenfor Gibraltar. Avfallet besto i hovedsak av lut (NaOH) med høyt innhold av svovelforbindelser (disulfider og merkaptider) og rester av coker gasoline. Avfallet var sterkt basisk (ca. pH 13), og coker gasoline hadde et flammepunkt under 21 grader Celsius.

Mottaket skjedde til tross for at foretaket ved Statens forurensningstilsyns tillatelse 5. desember 2001, endret 2. mai 2006, og brev 25. april 2005 kun hadde lov til årlig å motta, oppbevare og behandle inntil til sammen 175 000 tonn oljeholdig spylevann og oljeholdig sludgevann fra skip og offshorevirksomhet.

IV. Forurensningsloven 13. mars 1981 nr 6 § 78 første ledd bokstav a og e jf andre ledd andre straffalternativ,

Hvoretter den som forsettlig eller uaktsomt gjør eller setter i verk noe som kan forurense i strid med denne lov eller forskrifter i medhold av denne loven, og det er voldt fare for menneskers liv eller helbred, straffes med bøter eller fengsel inntil fem år,

jf samme lovs § 7 første ledd,

Hvoretter ingen må ha, gjøre eller sette i verk noe som kan medføre fare for forurensning uten at det er lovlig etter §§ 8 eller 9, eller tillatt etter vedtak i medhold av § 11.

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

Nr 1 C og nr 2 B

a) I perioden fra 5. november 2006 til 22. april 2007 på Vest Tank AS (nå Alexela Sløvåg AS) sitt anlegg på Sløvåg industriområde i Gulen, i egenskap av styreformann (C) og daglig leder (B) i Vest Tank AS, tok han del i beslutningen om og gjennomføringen av at Vest Tank AS mottok og rensset/avsvovlet coker gasoline, som i det vesentlige er bensin med lavt oktantall og høyt svovelinnhold. Prosessen ble gjennomført til tross for at Vest Tank AS ikke hadde tillatelse til slik virksomhet fra Statens forurensningstilsyn. Rensing/avsvovling foregikk ved at det ble tilsatt lut (NaOH) til coker gasoline på vei inn på tankene T3 og T4, som sto på land på Vest Tank AS sitt anlegg. I forbindelse med rensingen/avsvovlingen ble tankene C1, C2 og C3 benyttet som avlastnings-/mellomlagringstanker for coker gasoline og/eller avfallet som ble dannet. Tankene C1, C2, C3 og T3 var ikke godkjent for denne bruk. Rensingen/avsvovlingen omfattet coker gasolinelaster à 30 000 – 40 000 m³ fra følgende skip:

M/T Highland, kallesignal V7IK9

M/T Tver, kallesignal ELTI5

M/T Arctic Blizzard, kallesignal 9HMK8

M/T Torm Thyra, kallesignal OUVN2

M/T Puze, kallesignal V7KY8

M/T Afrodite, kallesignal C6UI7

Prosessen med håndtering av coker gasoline, med bl.a. bruk av ikke godkjente tanker og manglende tillatelser, medførte fare for liv eller helbred. Dette fordi prosessen innebar fare for eksplosjon og derigjennom fare for forurensning ved at coker gasoline og sterkt basisk bunnfall inneholdende giftige svovelforbindelser kunne komme ut i miljøet og derigjennom føre til helsefare for ansatte og befolkningen i nærområdet.

Det oppstod også et branntilløp i forbindelse med prosessen i januar 2007. Branntilløpet skjedde i plastmaterialet som omsluttet et fleksibelt rør på taket av tank T3, som B hadde sørget for å

installere. Dette medførte en stor eksplosjonsfare fordi tank T3 inneholdt opptil ca 3 000 m³ coker gasoline som var under rensing. Dersom tank T3 hadde eksplodert, var det også fare for at tank T4 kunne eksplodere fordi den sto rett ved siden av T3, og inneholdt på det tidspunktet opptil ca 4000m³ coker gasoline. Det var også fare for at en eksplosjon i T3 kunne ha spredd seg til skipet som lå ved kai mens coker gasoline ble rensset. Det var således fare for liv for Fredrik Glesnes, Idar Ørjansen og Otto Rambjørg som arbeidet på tankanlegget, og for mannskap om bord på skipet.

Nr 1 C, nr 2 B og nr 3 A

b) Som følge av rensing av coker gasoline nevnt i post IV a inneholdt tank T3 i mai 2007 ca 50 m³ sterkt basisk avfall, i form av bunnfall. Bunnfallet inneholdt svovelforbindelser (merkaptider og disulfider). For å løse opp, nøytralisere og fjerne dette bunnfallet tok han i egenskap av styreformann (C) og daglig leder (B) og som kjemisk rådgiver (A) for Vest Tank AS del i beslutningen og gjennomføringen med at Vest Tank AS tilsatte til tank T3 ca 205 m³ olje- og kjemikalieforurenset vann fra tank T61, og deretter 14 – 15m³ saltsyreløsning (30 – 36 % HCl løst i vann) fra ettermiddagen 23. mai 2007 til morgenen 24. mai 2007. Renseprosessen ble foretatt tiltross for at ikke forelå tillatelse fra Statens forurensningstilsyn og til tross for at prosessen ble gjennomført på tank som av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap kun var godkjent for C-væske. Saltsyren førte til omfattende frigjøring av flyktige og brennbare merkaptaner fra bunnfallet, som fordampet fra overflatelaget og blandet seg med luft slik at det ble dannet en eksplosiv atmosfære i tanken.

De flyktige og brennbare forbindelsene som ble dannet inne i tank T3 førte også til en glødebrann i et luftfilter på toppen av tanken som inneholdt aktivt kull. Filteret manglet flammesperre, og brennbar gassblanding fra tanken ble antent av glødende partikler eller varme flater i nedre del av luftfilteret. Flammen forplantet seg til tanken, som eksploderte.

Eksplosjonen forårsaket brann i hele tankgård II, herunder tank T4 som inneholdt ca 300 m³ coker gasoline og ca 300 m³ rester fra rensing av coker gasoline samt tankene C1, C2 og C 3, som også inneholdt coker gasoline og/eller rester fra rensing av coker gasoline. En kontorbygning som sto ca 16 meter unna tankgård II og to tankvogner som sto parkert like ved tankgård II, ble antent og brant opp.

Som følge av skader påført ved eksplosjonen ble ansatte D, som ved eksplosjonstidspunktet oppholdt seg utenfor tankgård II, behandlet på Haukeland sykehus for lettere brannskader. D er fortsatt sykemeldt på grunn av den psykiske belastningen ulykken har påført ham. Ansatte E ble behandlet på legevakta for mindre skader.

I tillegg til D og E representerte eksplosjonen også en fare for menneskers liv eller helse for minst åtte personer som oppholdt seg ved tankgård II eller i kontorbygningen. Blant dem var Vest Tank AS ansatte D bare sekunder før eksplosjonen inne i tankgård II, mens Vest Kran AS ansatte Fredrik Glesnes hadde vært der ca fem minutter før. Vest Tank AS ansatte Kurt Molland var dessuten oppe på taket av tank T3 ca fem timer før eksplosjonen.

Eksplosjonen førte til akutt utslipp av sot og stoffer som bl.a. hydrokarboner, svoveldioksid, sulfider, merkaptaner i form av omfattende røyk fra brannen. Utslipet medførte blant annet kraftige betennelsesreaksjoner på slimhinner, kvalme og hodepine for personer som oppholdt seg i nærheten av eksplosjonen. Dette gjaldt blant annet mannskapet på M/T Karen Knutsen som hjalp til i slukkingsarbeidet, og personer som arbeidet ved bedrifter i nærheten. I tillegg har, fra eksplosjonstidspunktet og frem til i dag, et tohundertalls personer i Gulen og Masfjorden kommuner i ulik grad vært plaget med særlig kvalme, hodepine, slapphet og irriterte slimhinner. Utslipet førte også til fare for mer alvorlige helseplager.

V. Arbeidsmiljøloven 17. juni 2005 nr. 62 § 19-1 (1) – (3),

Hvoretter innehaver av virksomhet eller arbeidsgiver som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av loven, eller medvirker hertil, og vedkommende ved overtredelse som har medført alvorlig fare for liv eller helse kan straffes med mindre vedkommende i

enhver henseende har opptrådt fullt forsvarlig med hensyn til sine plikter etter loven eller bestemmelser i medhold av loven, og det foreligger særlig skjerpene omstendigheter, straffes med bøter eller fengsel i inntil to år,

jf samme lov § 4-1 (1),

Hvoretter arbeidsmiljøet i virksomheten skal være fullt forsvarlig ut fra en enkeltvis og samlet vurdering av faktorer i arbeidsmiljøet som kan innvirke på arbeidstakernes fysiske og psykiske helse og velferd,

jf samme lov § 20-2,

Hvoretter forskrifter gitt i medhold av lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. skal gjelde inntil annet er bestemt,

jf internkontrollforskriften 6. desember 1996 nr. 1127 § 5 annet ledd nr 6 jf fjerde ledd,

Hvoretter internkontroll innebærer at virksomheten skriftlig skal kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene,

jf samme forskrift § 10,

Hvoretter bestemmelsene om straff i helse-, miljø og sikkerhetslovgivningen kommer til anvendelse ved overtredelse av forskriftens bestemmelser.

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

Nr 1 C og nr 2 B

a) Til tid og på sted og i egenskap som nevnt i post IV a i forbindelse med tilførsel av coker gasoline inn på tankene T3 og T4, avsvovling/reising av denne og tilførsel av lut (NaOH), var risikovurderingen av prosessen mangelfull, særlig vedrørende eksplosjonsfare.

Ved denne prosess hadde han ikke utredet godt nok eventuelle farer forbundet med håndteringen av A-væske på tankene T3 og T4, særlig fordi tank T3 ikke var godkjent for A-væske.

Det oppstod fare for eksplosjon og således alvorlig fare for liv og helse som beskrevet i post IV a.

Nr 2 B

b) En gang i oktober/november 2006 på sted og i egenskap som nevnt i post IV a besørget han på grunn av sterk lukt at det ble montert et kullfilter på kanten av taket til tank T3 og/eller T4. Mellom utluftingen i sentrum av tanktaket og kullfilteret ble det montert et fleksibelt rør i tynn aluminium. Etter noe tid ble det koblet på ozontilførsel inn på utluftingsstussen i sentrum av tanktaket for å redusere luktproblemene ytterligere. En skade som oppstod på det fleksible røret på tank T3 ble reparert med utenpåliggende plastmateriale. Tilførselen av ozon pågikk inntil et branntilløp i det fleksible røret på tank T3 i januar 2007 under reising av et parti coker gasoline fra et av skipene nevnt i post IV a ble oppdaget. Det oppstod varme- og røykutvikling, fordi ozon reagerte med damp fra coker gasoline inne i røret. Det fleksible røret forvitret og den utenpåliggende platen ble forkullet, samt at tape som røret var festet med, smeltet.

Ved denne hendelsen hadde han ikke utredet godt nok eventuelle farer ved tilførsel av ozon på utluftingen, herunder faren for varmgang. Det oppsto dermed fare for eksplosjon og således alvorlig fare for liv og helse som beskrevet i post IV a.

Nr 1 C og nr 2 B

c) Til tid og på sted og i egenskap som nevnt i post IV b ved forsøk på å løse opp og nøytralisere bunnfall som der nærmere beskrevet, var risiko- vurderingen av prosessen mangelfull, særlig vedrørende eksplosjonsfare. Gjennomført sikkerjobbanalyse omfattet ikke eksplosjonsfare.

Ved eksplosjonen oppstod det alvorlig fare for liv eller helse som beskrevet i post IV b.

VI. Brann og eksplosjonsvernsloven av 14. juni 2002 nr 20 § 42

Hvoretter den som overtrer denne loven, sentrale eller lokale forskrifter eller enkeltvedtak fastsatt i medhold av denne loven, eller som medvirker til dette, straffes med bøter eller med fengsel inntil 3

måneder,

jf samme lovs § 43 bokstav b,

Hvoretter departementet kan fastsette forskrifter om krav til håndtering av farlig stoff, herunder krav til innretninger, apparater og lignende, meldeplikt, kriterier for tillatelser og godkjenninger, krav til opplæring og krav om sertifikater,

jf forskrift 26. juni 2002 nr 744 om brannfarlig vare § 6-4,

Hvoretter brann- og eksplosjonsvernsløven § 42 kommer til anvendelse ved overtredelse av forskriften eller vedtak truffet i medhold av denne,

jf samme forskrifts § 3-4 annet og tredje ledd,

Hvoretter det for oppbevaring av mer enn 6 000 liter brannfarlig væske klasse A må innhentes tillatelse fra sentral tilsynsmyndighet,

jf samme forskrifts § 1-3 første ledd,

Hvoretter brannfarlig væske klasse A er væske med flammepunkt høyst +23 °C, klasse B er væske med flammepunkt over +23 °C men ikke over +55 °C, og klasse C er blant annet motorbrensel og fyringsolje med flammepunkt over +55 °C.

Grunnlag er følgende forhold:

Nr 1 C og nr 2 B

a) Til tid og på sted og i egenskap som nevnt i post III forholdt han seg som der nærmere beskrevet til tross for at Vest Tank AS ved tillatelse 20. desember 2004 fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap kun hadde anledning til å oppbevare « C-væske, spylevann » på tank T1 og T3. Avfallet mottatt fra Probo Emu hadde flammepunkt lavere enn 23 °C (A-væske).

Nr 1 C og nr 2 B

b) Til tid og på sted og i egenskap som nevnt i post IV a forholdt han seg som der nærmere beskrevet ved at han lot den der nevnte coker gasoline gå inn på tank T3 samt i deler av denne perioden inn på tankene C1, C2 og C3. Dette ble gjort til tross for at Vest Tank AS ved tillatelse 20. desember 2004 fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap kun hadde anledning til å oppbevare « C-væske, spylevann » på T3, mens det ikke forelå noen tillatelse for tankene C1, C2 og C3. Coker gasoline som Vest Tank AS mottok hadde flammepunkt lavere enn 23 °C (A-væske).

VII. Brann og eksplosjonsvernsløven av 14. juni 2002 nr 20 § 42,

Hvoretter den som overtrer denne loven, sentrale eller lokale forskrifter eller enkeltvedtak fastsatt i medhold av denne loven, eller som medvirker til dette, straffes med bøter eller med fengsel inntil 3 måneder,

jf forskrift 30. juni 2003 nr. 911 om eksplosjonsfarlige atmosfærer § 6,

Hvoretter det skal foretas en helhetsvurdering av de særlige farer som eksplosiv atmosfære skaper ved virksomheten. Som et minimum skal det tas hensyn til:

- a) sannsynligheten for at eksplosive atmosfærer vil dannes og varigheten av disse,
- b) sannsynligheten for at tennekilder, herunder elektrostatiske utladninger, vil være til stede og bli aktive og virksomme,
- c) anlegg, anvendte stoffer, prosesser og deres eventuelle innvirkning på hverandre,
- d) omfanget av de forventede virkningene.

Områder som gjennom åpninger er tilknyttet eller kan tilknyttes områder der det kan dannes eksplosive atmosfærer, skal tas i betraktning når eksplosjonsfarene vurderes.

jf samme forskrift § 9,

I forbindelse med risikovurderingen etter § 6 skal det utarbeides og ajourføres et dokument, heretter kalt eksplosjonsverndokument. Eksplosjonsverndokumentet skal utarbeides før arbeidet begynner og skal bl.a. særlig vise:

- at eksplosjonsfarene er blitt kartlagt og vurdert,
- at egnede tiltak vil bli verksatt for å nå målene med forskriften her,

Ekspløsjonsverndokumentet skal oppdateres når det foretas vesentlige endringer, enten med hensyn til utvidelser eller ombygginger på arbeidsplassen, eller med hensyn til arbeidsutstyret eller organiseringen av arbeidet. Det samme gjelder dersom andre produksjonsmetoder eller andre stoffer eller stoffblandinger tas i bruk. Eksisterende risikovurderinger, dokumenter eller andre tilsvarende rapporter utarbeidet i henhold til øvrig regelverk, kan kombineres.

Grunnlag er følgende forhold:

Nr 1 C og nr 2 B

a) Til tid og på sted og i egenskap som nevnt i post IV a forholdt han seg som der nærmere beskrevet, til tross for at risikoanalyse av prosessen var mangelfull, særlig vedrørende eksplosjonsfare. Ved denne hendelsen hadde han bl.a. ikke utredet godt nok eventuelle farer ved tilførsel, lagring og prosessering av coker gasoline (A-væske) på tankene T3 og T4 og det var ikke utarbeidet eksplosjonsverndokument.

Nr 2 B

b) Til tid og på sted som nevnt i post V b og i egenskap som nevnt under post IV a forholdt han seg som der nærmere beskrevet til tross for at risikoanalyse av denne prosessen var mangelfull. Forut for denne hendelsen hadde han bl.a. ikke utredet godt nok eventuelle farer ved tilførsel av ozon på utluftingen, herunder faren for varmgang, og det var ikke utarbeidet eksplosjonsverndokument.

Nr. 1 C og nr. 2 B

c) Til tid og på sted og i egenskap som nevnt i post IV b ved forsøk på å løse opp og nøytralisere bunnfall som der nærmere beskrevet, var risikoanalyse av prosessen mangelfull, særlig vedrørende eksplosjonsfare, og det var ikke utarbeidet eksplosjonsverndokument.

I tiltalebeslutningen er det tatt forbehold om å nedlegge påstand om rettighetstap, inndragning og erstatning.

Saken ble behandlet av Nordhordland tingrett som 26.3.2010 avsa dom med slik domsslutning:

« B:

1. B født *. *.1949 frifinnes for tiltalebeslutningen post III

2. B domfelles for overtredelse av:

- Forurensningsloven § 78 første ledd bokstav a jf. annet ledd første straffalternativ jf. § 7, -forurensningsloven § 78 første ledd bokstav a jf. annet ledd annet straffalternativ jf. § 7,
- arbeidsmiljøloven § 19-1 (1)-(3) jf. § 4-1 (1) jf. § 20-2 jf. internkontrollforskriften av 6. desember 1996 nr 1127 § 5 annet ledd nr 6 jf. fjerde ledd jf. §10,
- brann og eksplosjonsvernloven § 42 jf. § 43 bokstav b jf. forskrift av 26. juni 2002 nr 744 om brannfarlig vare § 6-4 jf. § 3-4 annet og tredje ledd jf. § 1-3 første ledd,
- brann og eksplosjonsvernloven § 42 jf. forskrift av 30. juni 2003 om eksplosjonsfarlige atmosfærer § 6, jf. § 9
- jf. straffeloven § 62 første ledd og § 63 annet ledd

til fengsel i 1 -et- år og 6 – seks- måneder

3. B fradømmes retten til i 5 -fem- år å drive virksomhet eller være daglig leder av et selskap eller å sitte i et selskaps styre hvor denne virksomhet krever tillatelse fra Klima- og forurensningsdirektoratet eller fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap ».

4. Sakskostnader idømmes ikke

C:

1. C, født *. *.1959, frifinnes for tiltalebeslutningen post III, IVb, Vc, VIa og VIIc.
2. C dømmes for overtredelse av:
 - straffeloven § 275, jf. § 276,
 - straffeloven § 272 annet ledd nr 2
 - forurensningsloven § 78 første ledd bokstav a jf. annet ledd første straffalternativ jf. § 7,
 - arbeidsmiljøloven § 19-1 (1)-(3) jf. § 4-1 (1) jf. § 20-2 jf. internkontrollforskriften av 6. desember 1996 nr 1127 § 5 annet ledd nr 6 jf. fjerde ledd jf. §10,
 - brann og eksplosjonsvernloven § 42 jf. § 43 bokstav b jf. forskrift av 26. juni 2002 nr 744 om brannfarlig vare § 6-4 jf. § 3-4 annet og tredje ledd jf. § 1-3 første ledd,
 - brann og eksplosjonsvernloven § 42 jf. forskrift av 30. juni 2003 om eksplosjonsfarlige atmosfærer § 6, jf. § 9
 - jf. straffeloven § 62 første ledd og § 63 annet ledd
- til fengsel i 1 -et- år og 6 -seks- måneder
3. C fradømmes retten til i 5 -fem- år å drive virksomhet eller være daglig leder av et selskap eller å sitte i et selskaps styre hvor denne virksomhet krever tillatelse fra Klima- og forurensningsdirektoratet eller fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap ».
4. Sakskostnader idømmes ikke

A:

1. A, født *. *.1958, dømmes for overtredelse av forurensningsloven § 78 første ledd bokstav a, jf. bokstav e, jf. annet ledd annet straffalternativ, jf § 7 til fengsel i 45 -førtifem- dager som gjøres betinget med en prøvetid på to år, jf. strl §§ 52 flg.
2. Sakskostnader idømmes ikke »

Økokrim, C, B og A anket dommen til Gulating lagmannsrett. Anken fra Økokrim gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for tiltalebeslutningens post III der C og B var frifunnet, samt straffutmålingen for C, A og B. Anken fra C gjaldt bevisbedømmelsen og lovanvendelsen under skyldspørsmålet i forhold til tiltalebeslutningens post I, II, IV a, V a, VI b, VII a samt straffutmålingen. Anken fra A gjaldt bevisbedømmelsen og lovanvendelsen under skyldspørsmålet i forhold til tiltalebeslutningens post IV b samt straffutmålingen. Anken fra B gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet i forhold til tiltalebeslutningens post IV a, IV b, V a, V b, V c, VI a, VI b, VII a og VII b samt straffutmålingen og rettighetstap. I tillegg motanket Økokrim, og motanken gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet i forhold til at C var frifunnet for tiltalebeslutningens post IV b, V c, VI a og VII c.

Gulating lagmannsrett avsa 4.11.2010 beslutning med følgende slutning:

1. Bevisanken fra Økokrim mot C, vedrørende tiltalens post III, fremmes til ankeforhandling.
2. Anken over straffutmålingen for C, A og B, fremmes til ankeforhandling.
3. Anken fra C vedrørende bevisvurderingen og lovanvendelsen under skyldspørsmålet for tiltalens post IV a, V a, IV b og VII a samt straffutmålingen, fremmes til ankeforhandling.
4. Motanken fra Økokrim mot C vedrørende bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for tiltalens post IV b, V c, VI a og VII c, fremmes til ankeforhandling.
5. Anken fra A vedrørende bevisvurderingen og lovanvendelsen under skyldspørsmålet for tiltalens post IV b samt straffutmålingen, fremmes til ankeforhandling.
6. Anken fra B vedrørende bevisvurderingen under skyldspørsmålet for tiltalens post IV a, IV b, V a, V b, V c, VI a, VI b, VII a og VII b samt straffutmålingen og rettighetstapet, fremmes til ankeforhandling.

Ved lagmannsrettens beslutning av 10.11.2010 ble Cs anke over domfellelsen i forhold til tiltalebeslutningens post I og II nektet fremmet. Lagmannsretten kommer nærmere tilbake til disse poster i forbindelse med straffutmåling nedenfor.

Lagmannsretten behandlet saken i perioden 14.2. – 1.4.2011. På grunn av sykdomsforfall ble saken mot C utsatt. I forhold til B og A avsa lagmannsretten dom 26.5.2011 (LG-2010-98238) med slik domsslutning:

*1. B, fødd *. *.1949, vert dømd for brot på*

- forureiningslova § 79 andre ledd, jf. avfallsføresegna 1. juni 2004 nr 930 § 17-7 første punktum, jf. same føresegn § 11-6,*
 - forureiningslova § 78 første ledd a, jf. andre ledd andre straffalternativ, jf. same lov § 7 første ledd,*
 - arbeidsmiljølova § 19-1 (1) – (3), jf. same lov § 4-1 (1), jf. same lov § 20-2, jf. internkontrollføresegna 6. desember 1996 nr. 1127 § 5 andre ledd nr 6, jf. fjerde ledd, jf. same føresegn § 10,*
 - brann og eksplosjonsvernlova § 42, jf. same lov § 43 bokstav b, jf. føresegn 26. juni 2002 nr 744 om brannfarleg vare § 6-4, jf. same føresegn § 3-4 andre og tredje ledd, jf. same føresegn § 1-3 første ledd og*
 - brann og eksplosjonsvernlova § 42, jf. føresegn 30. juni 2003 nr. 911 om eksplosjonsfarlege atmosfærar § 6, jf. same føresegn § 9,*
- alt samanhalde med straffelova § 62 og § 63 andre ledd, til fengsel i 1 – eitt – år og 6 – seks – månader.*

2. B betalar sakskostnader til det offentlege med 10 000 – titusen – kroner.

3. A vert frifunnen.

Frifinnelsen av A ble avsagt med dissens.

Økokrim anket dommen i forhold til B og A til Høyesterett. I tillegg anket B. Høyesterett avsa 19.1.2012 (HR-2012-149-A) dom med slik domsslutning:

- 1. I lagmannsrettens dom, domsslutningens punkt 1, gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 2 – to – år.*
- 2. B fradømmes for en periode på 5 – fem – år retten til å drive virksomhet eller være daglig leder eller sitte i selskaps styre hvor denne virksomheten krever tillatelse fra Klima- og forurensningsdirektoratet eller Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredesskap.*
- 3. Lagmannsrettens dom, domsslutningens punkt 3 med ankeforhandling, oppheves.*

Med unntak av tiltalebeslutningens post I og II, der C av tingretten er funnet skyldig i grov økonomisk utroskap og forsikringsbedrageri, skal lagmannsretten nå behandle saken i sin helhet i forhold til ham og A. For post I og II, skal lagmannsretten utmåle straff. Av denne grunn er tiltalebeslutningen gjengitt ovenfor også på disse to punkt.

Ankeforhandling ble holdt i Bergen 7.1. – 14.2.2013. De tiltalte møtte og gav forklaring. Det ble hørt 55 vitner, derav 20 som sakkyndige vitner. For øvrig ble det foretatt slik dokumentasjon som rettsboken viser.

C er født *. *.1959. Han er gift og har tre voksne barn. C er utdannet som kranfører. Frem til nylig arbeidet han som daglig leder i Vest Kran AS (Vest Kran), der han også var styreleder og hadde eierinteresser. Ved siden av var han blant annet styreleder og hadde eierkontroll i Vest Tank. C har for tiden begrenset inntekt, og i en nylig ikke rettskraftig avgjørelse ble det åpnet konkurs mot ham personlig.

Med unntak av noen overtredelser av vegtrafikklovgivningen, som ikke har betydning i nærværende sak, er C tidligere utstraffet.

A er født *.*.1958. Utdannelsen og nåværende arbeidsforhold fremgår av avsnitt 13 i Høyesteretts dom sitert nedenfor. A bor i Z i Æ kommune. Han er gift og har forsørgelsesbyrde for tre barn. For tiden er hans inntekt ca kroner 430 000 pr år. A er tidligere utstraffet.

Sakens bakgrunn og faktum:

Høyesterett har i dommen av 19.1.2012 (HR-2012-149-A) premiss 4 – 18 beskrevet sakens bakgrunn og deler av faktum på følgende vis:

- «(4) Vest Tank hadde tillatelse fra Klima- og forureiningsdirektoratet – Klif – tidligere Statens forurensningstilsyn – for «årlig mottak, oppbevaring og behandling av inntil 150 000 tonn oljeholdig spylevann og inntil 25 000 tonn oljeholdig sludgevann fra skip og offshorevirksomhet.» I vedlegget til søknaden fremgår det at det oljeholdige spylevannet er vann fra « rengjøring av tanker og gassfrigjøring av råoljetanker på bøyelaster/tankskip »som kun inneholder ren råolje « og ingen andre forurensninger, verken kjemikalier eller emulsjoner ». Det antatte oljeinnholdet ble angitt til 3-6 prosent. Spillvannet beskrives som oljeholdig sludgevann, det vil si lensevann fra skutebunnen på skip. Sammensetningen er angitt å være « stort sett av vann » med « olje, separatorrester, motoroljerester og vannbasert såpevann og annen partikulær forurensning ». Oljeinnholdet ble angitt å kunne variere,men at det vanligvis ville være under to prosent.
- (5) Høsten 2006 innledet Vest Tank et samarbeid med Trafigura. Dette selskapet hadde drevet med rensing av bensin med lavt oktantall og høyt svovelinnhold - såkalt « cokergasoline ». Merkaptan er en av svovelforbindelsene i « coker gasoline » som er svært illeluktende, korrosiv og meget giftig. De fleste industrialiserte land stiller derfor krav om lavt merkaptaninnhold i bensin. Bensin med høyere merkaptaninnhold kan av denne grunn bare selges i land som ikke har slike krav. « Coker gasoline » blir også omtalt som « Afrikabensin ».
- (6) Trafigura gjennomførte rensingen i åpent hav utenfor Gibraltar ved at skipet Probo Emu fikk pumpet om bord «coker gasoline» fra andre tankskip. Om bord i Probo Emu ble bensinen tilsatt en blanding med cirka 30 prosent lut, 70 prosent vann og en katalysator som inneholdt kobolt. En del av merkaptanen i bensinen ble omdannet til merkaptider,som er saltene til merkaptanene. Merkaptidene ble skilt ut. Bensinen ble deretter pumpet tilbake i tankskipet den kom fra. Det sterkt basiske avfallet ble igjen om bord i Probo Emu.
- (7) Trafigura hadde tidligere levert lutavfall i Elfenbenskysten, hvor det hadde forårsaket store problemer. Trafigura kontaktet Vest Tank med forespørsel om de kunne ta imot avfallet. Det ble opplyst at avfallet blant annet inneholdt «very high levels of merkaptan sulfur», at det hadde en pH på 13 og flammepunkt på under 21 grader celsius. Vest Tank mottok deretter 310 kubikkmeter av denne typen avfall fra Probo Emu. Avfallet ble pumpet inn i tank T1. I tillegg mottok Vest Tank 700 kubikkmeter «tank washing slops» som ble pumpet inn på tank T61.
- (8) Samarbeidet mellom Vest Tank og Trafigura ble deretter utvidet ved at renseprosessen som tidligere hadde foregått om bord i Probo Emu ble flyttet til Vest Tank. B kontaktet Klif for å avklare om Vest Tanks tillatelse tillot lutrensing av bensin og anga at det i første omgang ville dreie seg om et prøveprosjekt. Det er uklart om han fikk svar på dette fra Klif.
- (9) I perioden 5. november 2006 til 22. april 2007 mottok Vest Tank seks skipslaster med til sammen cirka 180 000 kubikkmeter «coker gasoline» som ble rensed ved lutvasking og lastet om bord i skipene igjen. Rensingen foregikk ved at bensinen ble pumpet fra tankskipene i flere omganger, hver på cirka 8 000 kubikkmeter. 4 500 kubikkmeter ble pumpet til tank T4, mens 3 500 ble pumpet til tank T3. Det ble tilsatt cirka 15 000 liter 30 prosent lut til 9 000 kubikkmeter bensin. Etter at blandingen hadde stått på tankene i 12 timer ble bensin med lavere merkaptannivå pumpet tilbake til tankskipet, mens avfallsblandingen ble liggende i tankene på land.
- (10) Tankene T3 og T4 sto ved siden av hverandre i tankgård II. Tank T4 var godkjent for væske av den

aktuelle faregrad, såkalt A-væske, mens T3 bare var godkjent for væske av lavere faregrad. I løpet av perioden ble det også satt inn tre mindre tanker, C1, C2 og C3, i tankgård II. Det ble ikke søkt om godkjenning fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap for montering av disse tankene. Tank C1 ble benyttet til lagring av bensinen som er en A-væske.

- (11) Avfallet fra bensinrensingen bestod av en vannblanding av svovelholdige bensinkomponenter og lutrester. Etter at blandingen hadde stått urørt en periode, delte den seg i ulike skikt. På toppen ble det liggende et lag med bensin med høyt vanninnhold og andre brennbare avfallsprodukter. Dette ble skimmet av og sendt til Stena Miljø for forbrenning. Et vannlag med noen bensinrester ble pumpet over i tank T61. Resten av lutavfallet ble liggende i T3 og T4 som en « kake ». I T3 var det våren 2007 50 kubikkmeter av dette sterkt basiske avfallet. Etter hvert medførte mengden avfall i tankene at Vest Tank fikk problemer med å levere rensset bensin av den kvaliteten som var avtalt med Trafigura.
- (12) Blant annet av denne grunn ble det nødvendig å finne en løsning på avfallsproblemet. Helst ønsket man å finne en utvei som gjorde at Vest Tank kunne rense det meste av avfallet ved eget anlegg. Utslippstillatelsen fra Klif forutsatte at pH-verdien på utslippene fra Vest Tank måtte ligge mellom seks og ni. Avfallet var som nevnt sterkt basisk med en pH på mellom 12 og 13. Det ble gjort en rekke undersøkelser for å finne ut hvilke metoder som hadde vært benyttet i tilsvarende situasjoner, uten at man fant noen løsning. B uttalte til medarbeidere i Sløvåg at de fikk trylle.
- (13) I februar 2007 ble det etablert en prosjektgruppe med oppgave å løse avfallsproblemet. Gruppen bestod av fire ansatte ved Vest Tank; B, D, E og Kurt Molland. I tillegg deltok en ekstern konsulent; A. B er utdannet maskiningeniør og har videreutdanning innen miljøteknologi. Han har lang yrkeserfaring innen renseteknologi. D var operasjonssjef på Vest Tank. E var laborant og kom 1. februar 2007 til Vest Tank fra stilling i Mattilsynet. Hun var altså nyansatt på det tidspunktet prosjektgruppen ble etablert. Molland hadde bakgrunn hovedsakelig fra mekanisk industri. A driver firmaet Ø AS og var engasjert av Vest Tank for å bistå i et annet prosjekt som dreiet seg om bearbeiding av bio- og oljeslam med tanke på bruk i landbruket. Han er forsker på doktorgradsnivå – dr. scient innen jordkjemi – og driver rådgivning innen jordfag, vann og kjemi. De øvrige i gruppen oppfattet A som kjemieksperten.
- (14) Etter søk på Internett fant Molland at et anlegg for våtoksydasjon kunne brukes for å omdanne avfallet. B anslo kostnadene for å gjennomføre en slik prosess til 20 millioner kroner. Kostnadene, og også tidsaspektet, gjorde at denne løsningen ble vurdert som uaktuell. Flere andre alternativer ble også forkastet. A kom da med forslag om å nøytralisere avfallet ved hjelp av saltsyre slik at det ble mulig å rense det ved eget anlegg. Hvor mye syre som skulle til for å nøytralisere avfallet ble drøftet, og A foreslo at E skulle gjennomføre en titrering – tilsetning av saltsyre i lutavfallet – og overvåke pH-utviklingen. Også varmeutviklingen ble vurdert, og A konkluderte med at temperaturen i tankene kunne stige med maksimalt 10 grader celsius.
- (15) E gjennomførte titreringen i begerglass i laboratoriet. Både hun, D og B syntes bruken av saltsyre fremstod som betenkelig. B bestemte etter et møte i prosjektgruppen 9. mai 2007 at det skulle gjennomføres en «fullskalatest». Disse forsøkene ble gjort av E og Molland. I et forsøk ble cirka 20 liter av lutavfallet blandet med rent vann, mens i et annet forsøk ble tilsvarende mengder av lutavfallet blandet med vann fra T61. I begge forsøkene utviklet det seg illeluktende gass, og væsken delte seg i tre fraksjoner. På toppen dannet det seg et tynt skumaktig skikt som var brennbart. I midtskiktet, som utgjorde den største delen, dannet det seg en vannfase. I tillegg ble det dannet et mindre bunnlag. Prøver av vannet i midtlaget ble sendt til analyse. Innholdet og mengden av gassen som ble dannet ble ikke overvåket. Heller ikke innholdet i avfallet som skulle nøytraliseres eller innholdet av T61 ble analysert.
- (16) E ba om at det måtte gjennomføres en risikoanalyse før saltsyretilsetningen ble gjennomført. B bestemte samme dag at det skulle gjennomføres en Sikker Jobb Analyse – SJA.
- (17) Det videre hendelsesforløpet beskriver lagmannsretten slik:

«I dagane før syretilsetjinga i T3 som tok til den 23. mai 2007, skumma Kurt Molland av all væske som danna seg over lutavfallet som utgjorde om lag 50 m³. Han pumpa deretter

over om lag 205 m 3 frå vatnsjiktet frå T61 samstundes som han rørde rundt lutavfallet som då blanda seg i vatnet. Kurt Molland lufta på T3 for å unngå at det skulle vera ei eksplosiv atmosfære over væskeflata. Omrøringa i T3 vart deretter gjort ved hjelp av ei sirkulasjonspumpe. Syretilførsla var førebudd med slange frå tankbil til tank T3.

Eit anna tiltak var at kolet i kolfiltertanken på T3 vart skifta ut som ein del av førebuinga.

Saltsyretilførsla tok til ved 15-16-tida 23. mai 2007 og med om lag 1 m 3 i timen. Kurt Molland var på tanktoppen ved tre høve gjennom kvelden og natta til 24. mai. Siste gongen ved 5-tida utan at han registrerte noko som han reagerte på. Ved 6-tida kom det illelukta gass frå tanken. Lukta var slik at folk på andre verksemder i Sløvåg ringde og klaga. Lukttilhøva normaliserte seg etter om lag ein time.

Om lag kl 8 kom det damp eller dampliknande røyk ut or utlaupsrøyret på kolfilteret. Røykutviklinga er forklart slik at den kom nærast støyttvis som røyksignal. I samband med damp eller røykutviklinga frå kolfilteret, vart tilførsla av saltsyra stogga. Tilførsla vart starta att kring kl 9.

Om lag kl 10 oppdaga føraren av ein tankbil som tømde C1 for brennbart materiale henta frå T3, at det kom lyd av blåst ut av tankopningane på T3 og at sjølv tankkroppen på eit vis vreid seg. Deretter kom eksplosjonen og brannutviklinga. To andre vitne som båd stod med ryggen til T3 nær ved, hørde òg blåst frå tanken før det small. Eit vitne som stod nokre hundre meter frå, men vendt mot Vest Tankanlegget, såg først at tanktoppen kom flygande til værs saman med ei kvit gassky og deretter kom eldsøyla og svart røyk. »

- (18) Mange mennesker i nærområdet fikk helseplager etter eksplosjonen. Minst åtte personer som befant seg i umiddelbar nærhet av tankanlegget, var i stor fare under eksplosjonen. Det oppsto også omfattende materielle skader på anlegget og utstyr som befant seg på anlegget da eksplosjonen skjedde. Også et tankskip – Karen Knutsen – som lå ved kaien i Sløvåg, ble utsatt for fare. På grunn av varmeutviklingen klarte ikke mannskapet å få løs skipet, men det er ikke opplyst at skipet fikk skader. »

Høyesteretts beskrivelse er i all hovedsak dekkende for den bevisførsel som har funnet sted i lagmannsretten.

Med unntak av at A ikke er enig i at det var han som kom med forslaget om å nøytralisere avfallet med saltsyre, var de tiltalte, aktor og forsvarerne enig i Høyesteretts beskrivelse ved innledningen av ankeforhandlingen. På bakgrunn av bevisførselen har lagmannsretten funnet det bevist at faktum er slik Høyesterett la til grunn. Det vises til at flere av de ansatte i Vest Tank har forklart i lagmannsretten at det var A som foreslo saltsyretilsettingen, noe som også samsvarer med at det var han som hadde kompetanse på området.

Etter bevisførselen for lagmannsretten, har påtalemyndigheten anført at « fullskalatesten », jf. høyesterettsdommen avsnitt 15, skjedde forut for møtet i prosjektgruppen 9.5.2007. Det er vist til at E nå mener dette forsøket ble foretatt i forkant av møtet. Etter det som er opplyst for lagmannsretten er anførselen ny. Lagmannsretten finner ikke at det er grunnlag for å legge dette til grunn. Det vises til at det ved tidligere forhandlinger har vært lagt til grunn at forsøket skjedde i ettertid. At E nå har endret oppfatning – nærmere seks år etter forsøket – tillegges liten vekt, da det er naturlig å legge mest vekt på de tidsnære bevis.

På bakgrunn av bevisførselen for lagmannsretten er det uklart hvor mye restavfall som ble tilsatt T61-vannet og saltsyre i fullskalatesten. Mengden var uansett minimal i forhold til de faktiske forhold i tank T3.

I avsnitt 8 skriver Høyesterett at det er uklart om B fikk svar på sitt spørsmål om Vest Tanks tillatelse tillot lutrensing av bensin. Bevisførselen for lagmannsretten har vist at svar ikke ble gitt. Betydningen av dette kommer lagmannsretten tilbake til nedenfor.

I tillegg til Høyesteretts beskrivelse, viser lagmannsretten til at Vest Tank i tiden etter mottak av avfall fra Probo Emu og bensinvaskingen startet, fikk en markert økt inntjening. C hadde i samme periode planer om å selge aksjene i selskapet, og skal i følge hans egen forklaring ha bestemt seg for dette julen 2006. Etter lagmannsrettens oppfatning var det av betydning ved et salg å kunne vise til at selskapet ble drevet på en økonomisk lønnsom måte. B, som var daglig leder, hadde en egeninteresse i at inntjeningen økte. Dette både fordi han hadde fast 5 % godtgjørelse av omsetningen, og fordi det var avtalt at han skulle ha en fast avtalt prosentsats av et overskudd ved salg av aksjene. Både C og B hadde således et profittmotiv i forhold til utvidelsen av virksomheten.

Under ankeforhandlingen har mye av fokuset vært rettet mot årsaken til eksplosjonen. Lagmannsretten kommer i det videre bare i begrenset grad inn på årsaksforholdet. Høyesterett skriver følgende om dette i sin dom i forhold til B:

«(69) Slik saken ligger an, er den nærmere årsaken til eksplosjonen av underordnet betydning for den strafferettslige bedømmelsen: Det sentrale er at Vest Tank ikke hadde tillatelse fra Klif til å gjennomføre prosessen med å tilsette saltsyre til det utspedte lutavfallet som var på tank T3. Saltsyretilsetningen innebar å sette i verk noe som kunne føre til forurensning i strid med forurensningsloven. Det objektive gjerningsinnholdet i lovens § 78 første ledd bokstav a er dermed overtrådt.»

Årsaken er heller ikke nå funnet, og også lagmannsretten finner at denne ikke har betydning for skyldsspørsmålet slik saken ligger an for C og A. Det er ingen tvil om at saltsyretilsetningen har vært en nødvendig og medvirkende årsak, og at eksplosjonen var et resultat av årsaker som ikke lå utenfor de tiltaltes kontroll dersom de hadde opptrådt aktsomt.

Bevisførselen for lagmannsretten har vist at det kan foreligge flere mer eller mindre sannsynlige årsaker som har virket sammen med saltsyretilsetningen. Bevisførselen har imidlertid synliggjort på hvilket usikkert grunnlag beslutningene om oppbevaring og senere forsøket på rensing av restavfallet, ble foretatt. Det ble ikke foretatt tilstrekkelige analyser av det avfall som ble mottatt, rensert, oppbevart og behandlet. Det var dermed usikkerhet med hensyn til hvilke stoffer man håndterte og satt igjen med, og innholdet i vannet fra tank T61 som ble tilsatt avfallet sammen med saltsyre. Etter lagmannsrettens oppfatning er denne usikkerhet med hensyn til hvilke stoffer man behandlet – og at det ikke ble tatt hensyn til denne usikkerhet – noe av kjernen i årsaken til eksplosjonen, i tillegg til manglende kompetanse hos de som var involvert i prosessene. Betydningen av at A stolte fullt og helt på de opplysninger B ga, kommer lagmannsretten tilbake til nedenfor.

Etter lagmannsrettens oppfatning har Vest Tank vært drevet med fokus på inntjening, mens sikkerhet og behovet for å følge lover og forskrifter har vært for lite vektlagt. Som et eksempel på det siste kan det blant annet vises til Miljø og risikoanalyse tredje rev., nov/des 06, der det i punkt 3.2 (skal være punkt 3.3) fremgår følgende:

« Har nå fått midlertidig tillatelse til mellomlagring av A væsker i tankgård III, fra DSB. Vælger å bruke denn4e fpr tankgård II da ennehar et høyere sikkerhetsnivå, brannsikring, tett bunn samt hard pipping rør. »

Her *velger* man å bruke en tillatelse et annet sted enn den er gitt for. Bevisførselen for lagmannsretten har vist at dette har vært betegnende for ledelsens holdning til offentlig myndighet, lover og forskrifter.

I forhold til C skal lagmannsretten vurdere skyldsspørsmålet i forhold til tiltalebeslutningens post III, IV a og b, V a og c, VI a og b og VII a og c. I forhold til A vurderes post IV b.

Ved bevisbedømmelsen av den enkeltes skyld- og straffeansvar, legges det til grunn at enhver rimelig og forstandig tvil skal komme den tiltalte til gode.

Skyldspørsmålet i forhold til C:

Som ovenfor beskrevet ligger mye av faktum i saken klart etter Høyesteretts dom. Hovedspørsmålet er hvor langt styreleders ansvar strekker seg i forhold til handlinger andre ansatte, og i særlig grad daglig leder, har foretatt seg.

Dette må vurderes på bakgrunn av hva slags type virksomhet det er tale om, virksomhetens omfang, oversiktighet og den kunnskap styreleder rent faktisk hadde eller burde hatt. Momentene er ikke uttømmende.

Aksjeloven § 6-12 og § 6-13 har bestemmelser om styrets ansvar for virksomheten, plikten til å holde seg orientert om denne, samt plikt til å føre tilsyn med den daglige ledelse og virksomheten for øvrig. I denne henseende har styreleder et særlig ansvar.

I nærværende sak var det tale om en betydelig utvidelse av selskapets virksomhet fra mottak og behandling av oljeholdig sludge- og spylevann der vann i det alt vesentlige var hovedkomponenten, til mottak og rensing av bensinprodukt. C hadde kunnskap om utvidelsen, og kravet til aktsomhet blir da skjærpet i forhold til hans plikt til å holde seg orientert og følge med på hva som skjedde i selskapet.

Når det gjelder Cs rolle i selskapet, har det betydning at han var med å stifte Hasan Tank i 2000, som var forløperen til Vest Tank. C var investoren og skaffet kapitalen. Fra etableringen var C styreformann i selskapet. Han var fra den gang kjent med hvilke tillatelser som forelå fra Statens forurensningstilsyn (SFT) og Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern (DSB). I 2003 overtok C kontrollen over samtlige aksjer i Hasan Tank. Siden C var både styreleder og daglig leder i Vest Kran, ansatte han B som daglig leder i Hasan Tank fra mars 2004. Hasan Tank endret navn til Vest Tank senere samme år.

Vest Kran holdt til på Ågotnes i Fjell kommune. Som daglig leder i Vest Tank fikk B kontor i Vest Krans lokaler, og i samme korridor som C. Vest Tanks tankanlegg ligger i Sløvåg i Gulen kommune, i Sogn og Fjordane. Anlegget ligger på andre siden av fjorden, nordøst for Statoil Mongstad, og var derfor gunstig plassert med tanke på at selskapet skulle ta imot sludge- og spylevann fra skipstrafikken til Mongstad. Fra Ågotnes til Sløvåg var det ca to og en halv times kjøring. B var som oftest innom kontoret på Ågotnes om morgenen de dagene han skulle til Sløvåg, og ikke var på utenlandsreise. Når han var på Ågotnes, hadde han mye kontakt med C vedrørende Vest Tank.

Det finnes bevist at C var relativt godt orientert om driften, herunder driftsproblemer, i Vest Tank. I denne sammenheng vises det til forklaring fra daværende økonomidirektør i Vest Tank, Petter Berge, og administrerende direktør Heiti Hääl i Alexela Holding AS. Sistnevnte forhandlet med C om overtakelse av aksjene i Vest Tank i månedene før ulykken, og avtale om dette ble undertegnet dagen før ulykken. I følge politiforklaring av 16.3.2009, var Hääl sitt inntrykk at C var « hands on » i den daglige driften, og at C kunne diskutere alle slags regnskapsmessige detaljer, noe som etter Hääls oppfatning forutsatte god kjennskap til den daglige drift. Dette samsvarer også med de økonomiske interesser C hadde i selskapet. B har for øvrig selv forklart at det var C som tok de « store » beslutninger og strategivalgene i selskapet.

Tiltalebeslutningens post III

C er tiltalt for å ha tatt del i beslutningen om og gjennomføringen av at Vest Tank mottok ca 310 m³ sluttbehandlingsavfall fra skipet Probo Emu til tank T1, til tross for at Vest Tank ikke hadde tillatelse til å ta imot dette.

Som det fremgår av tiltalebeslutningen ble avfallet levert 16.10.2006 og var fra avsvovling av coker gasoline, som i det vesentlige var bensin med lavt oktantall og høyt svovelinnhold. Prosessen hadde skjedd i forkant ombord i skipet utenfor Gibraltar. I hovedsak besto avfallet av lut med høyt innhold av svovelforbindelser (disulfider og merkaptider) og rester av coker gasoline. Det var sterkt basisk med en pH på ca 13, og hadde et flammepunkt under 21 grader celsius. Dette er ikke omtvistet.

I Høyesteretts dom av 19.1.2012 (HR-2012-149-A) er det, under henvisning til lagmannsrettens dom

av 26.5.2011 (LG-2010-98238), lagt til grunn at Vest Tank ikke hadde nødvendig tillatelse til mottaket og håndteringen av avfallet. Objektivt sett er dermed avfallsforskriften § 11-6 overtrådt. Dette er ikke bestridt av C.

Spørsmålet for lagmannsretten er om C som styreformann rammes av formuleringen « den som » håndterer, og dernest om skyldkravet « forsettlig eller uaktsomt » er overtrådt.

Som lagmannsretten har nevnt ovenfor, var C kjent med innholdet i tillatelsene fra SFT og DSB. Innenfor den type virksomhet nærværende sak gjelder, må kunnskap om hva selskapets tillatelser omfatter, og lovligheten av selskapets virksomhet, anses å være sentralt i en styreleders ansvar. Avfallet fra Probo Emu var verken sludge- eller spylevann.

Som utgangspunkt må en styreleder kunne overlate ansvaret for den daglige drift til en daglig leder. Men som nevnt ovenfor har han en plikt til å føre tilsyn med virksomheten, og kravene til aktsomhet øker når forholdene tilsier dette.

C har selv forklart at han var involvert i beslutningsprosessen, men da kun i forhold til spørsmålet om mottak av dette ville gå ut over selskapets « omdømme ». Han konfererte med B om dette, og visste at B hadde hatt kontakt med SFT og DSB om mottaket. B har forklart at han hadde kontakt med SFT om hva selskapet hadde tillatelse til, og hadde fått inntrykk av at utvidelsen av virksomheten var klarert. Dette var i følge B meddelt C.

Egil Strøm i SFT, som hadde Vest Tank i sin portefølje, har i lagmannsretten forklart at han fikk telefon fra B. Strøm oppfattet B som meget pågående. I følge Strøms politiforklaring skal han muntlig ha sagt til B at det ikke var nødvendig med en egen tillatelse dersom det var tale om slopvann – egenprodusert vaskevann. Dette var nemlig noe Vest Tank allerede hadde tillatelse til å ta imot. Strøm forklarte også at B ga uttrykk for at det var tale om slopvann og at det lå innenfor de tillatelser som allerede var gitt. B uttalte videre at Vest Tank hadde et prøveprosjekt som gikk på avsvovling av olje – gasolin blendstock, og at dette ikke ville medføre noe utslipp. Strøm uttalte til B at dette ikke ville kreve noen ytterligere tillatelse, siden det ikke ville medføre utslipp. I ettertid er det Strøms oppfatning at SFT ble ført bak lyset.

I tillegg til telefonkontakt sendte B følgende epost 9.10.2006 til Egil Strøm:

« Emne: Gasoline Blendstock, VEST TANK

Ref Samtale.

Vest Tank har lokal godkjenning for å ta imot bunkers, petroleumsprodukter og mix, inkl blanding- har DSB godkjenning for lagring av brannfarlig væske A-B-C samt SFT godkjenning for å ta imot farlig avfall. Vi har nå i et par år tatt imot farlig avfallsvæske fra skip, som A-B-C væsker samt ikke brannfarlige væsker. En type væske er avfall fra vaskprosesser av Gasoline blendstock, nafta, vann og caustik soda fra tankbåt. Dette gjenvinner vi og renser OK. Vi ser nå på og flytte vaskeprosessen fra tankbåt til land i våres tanker. Dvs. Ta imot gasoline blendstock, ca 80%nafta, vaske ut triols/mercaptance med caustik soda, og levere det behandlet produktet i retur til tankbåt. Avfallet fra disse prosessene blir behandlet som tidligere. Vi har kjørt SJA og risikoanalyser på dette og kan forsvare prosjektet. Avgassene fra oppfylling vil bli renset med aktivt kull, tilført H2S/mercaptan scanvanger som en oksydasjon.

Dette vil i første fase være et prøveprosjekt for å se om prosessen egner seg for Vest Tank. Kan ikke se at vi trenger flere tillatelser til dette, men er usikker.. . Lignende prosesser utføres i flere landbaserte tankanlegg for eksempel i Holland med gode resultater. »

E-posten ble ikke besvart av SFT. Etter lagmannsrettens oppfatning skulle eposten vært besvart. Men manglende svar kunne ikke tas som en aksept. Det vises til forklaring fra seksjonssjef Harald Sørby i Klima- og forurensningsdirektoratet, som i lagmannsretten redegjorde for at en eventuell utvidelse av virksomheten måtte avgjøres etter en vanlig søknad, og etter at søknaden hadde vært lagt ut til offentlig

høring. En eventuell endringstillatelse måtte ha skjedd skriftlig.

E-posten var for øvrig villedende på flere punkter. Blant annet vises det til at « *Avfallet fra disse prosessene blir behandlet som tidligere* ». Denne type avfall hadde ikke blitt mottatt tidligere, så henvisningen til tidligere behandling var misvisende. Videre ble det vist til at « *Vi har kjørt SJA og risikoanalyser på dette og kan forsvare prosjektet* ». Som lagmannsretten kommer tilbake til nedenfor, var foretatte risikoanalyser ikke tilfredstillende. I tillegg kommer angivelsen om at « *Dette vil i første fase være et prøveprosjekt* », noe som var misvisende. Når det så skrives at « *Kan ikke se at vi trenger flere tillatelser til dette, men er usikker.. .* », gir det et inntrykk av at det kan dreie seg om en begrenset utvidelse som prøveprosjekt. I realiteten var det tale om å motta en type avfall av en helt annen karakter enn det Vest Tank hadde tillatelse til. Angivelsen av « *prøveprosjekt* » fremstår også som misvisende tatt i betraktning av at skipene med bensinvæsker nærmest sto i kø, og Vest Tank mottok minst 180 000 m³ bensin over en halvårsperiode. Sammenligningsvis hadde Vest Tank bare tillatelse til å ta imot og behandle til sammen 175 000 m³ oljeholdig sludge- og spylevann over et helt år.

Det kan ikke konstateres at C hadde kunnskap om telefonene og epostens innhold. Poenget er imidlertid at B overfor C hadde gitt uttrykk for at mottaket var klarert med forurensningsmyndighetene. Spørsmålet er da om det var uaktsomt av C å legge dette til grunn.

I utgangspunktet måtte C kunne stole på B. Imidlertid var det flere moment som både isolert og samlet sett burde være egnet til å skjerpe Cs aktsomhet i egenskap av å være selskapets styreformann.

For det første var C klar over at det hadde vært problemer med avfall fra Probo Emu sitt søsterskip Probo Koala. Han visste at mennesker hadde omkommet og mange var blitt skadet av dette avfallet. Han var kjent med medias fokus på dette. For det annet må det ha fremstått som påfallende og egnet til å undersøke nærmere at Probo Emu skulle seile helt fra Gibraltar for å levere avfallet i Sløvåg. For det tredje var det egnet til undring at prisen som opprinnelig var avtalt til 420 NOK pr m³, ble endret til 400 USD pr m³. Med Cs kunnskap om hva selskapets tillatelser omfattet, var det under disse omstendigheter ikke tilstrekkelig å stole på Bs utsagn.

All den tid det var tale om mottak av væsker som lå utenfor det tillatelsene omfattet, burde C – dersom han ikke hadde full kunnskap om dette – undersøkt dette nærmere.

Det finnes ikke tvilsomt at C omfattes av « *den som* » besluttet å motta avfallet. Bevisførselen gir ikke grunnlag for å fastslå med sikkerhet at han forsettlig besluttet at avfallet skulle tas imot uten at nødvendige tillatelser forelå. Men det finnes klart grunnlag for å fastslå at han var uaktsom i så henseende.

Uaktsomhet foreligger dersom det ikke er handlet i samsvar med hva en normalt varsom person ville foretatt i en tilsvarende situasjon.

Selv om ikke C husket eksakt innhold i selskapets tillatelser, burde han på bakgrunn av foreliggende omstendigheter undersøkt det nærmere. Det var klart uaktsomt å ikke gjøre dette og tilsvarende at han ikke kontrollerte at de opplysninger B ga var korrekt.

Etter dette domfelles C for overtredelse av post III.

Påtalemyndigheten har anført at Cs uaktsomhet var grov. Om uaktsomheten var grov har betydning for straffutmålingen. Høyesterett har i dom inntatt i Rt-1970-1235 uttalt at grov uaktsomhet foreligger når det er utvist « *en kvalifisert klanderverdig opptreden som foranlediger sterke bebreidelser for mangel på aktsomhet* ». Som nevnt ovenfor må en styreleder til en viss grad kunne stole på den informasjon den daglige leder gir, men på bakgrunn av det faktum som legges til grunn finnes det bevist at uaktsomheten var grov.

Tiltalebeslutningens post IV a

Tiltaleposten rammer « *den som* » forsettlig eller uaktsomt gjør eller setter i verk noe som « *kan* »

forurensning i strid med loven eller forskrifter gitt i medhold av loven, og « *det er voldt fare for menneskers liv eller helbred* ».

Høyesterett har i dommen av 19.1.2011 (HR-2012-149-A) avsnitt 40 og 41 redegjort for hvordan loven skal forstås. Følgende fremgår:

- «(40) Første ledd bokstav a rammer altså den som forsettlig eller uaktsomt har, gjør eller setter i verk noe som «kan» forurensning i strid med loven. Formuleringen «kan» innebærer at straff etter bestemmelsen ikke er betinget av at det har inntrådt forurensning. Det kreves heller ikke at det har oppstått en konkret fare for forurensning. På den annen side følger det av forarbeidene at faren ikke kan være helt minimal, jf. Ot.prp.nr.11 (1979-1980) side 171, jf. NOU 1977:11 Tiltak mot forurensning side 21. Hvor stor risiko for forurensning som generelt må foreligge for at § 78 første ledd kommer til anvendelse, må avgjøres konkret, og vil henge sammen med skadepotensialet og omfanget av den potensielle forurensningen.
- (41) Videre er det en forutsetning at forurensningen er i strid med loven eller forskrifter i medhold av loven. Hva som er lovlig forurensning fremgår av forurensningsloven §§ 7-9 og 11. Etter § 7 må ingen «ha, gjøre eller sette i verk noe som kan medføre fare for forurensning uten at det er lovlig etter §§ 8 eller 9, eller tillatt etter vedtak i medhold av § 11». Lovlig forurensning etter § 8 er blant annet forurensninger som «ikke medfører nevneverdige skader eller ulemper», jf. § 8 tredje ledd. Forurensning som etter lovens ordning ikke er lovlig etter §§ 8 og 9 må ha tillatelse etter § 11.»

Det er dermed tilstrekkelig med « *fare* » for forurensning, så lenge ikke faren bare er helt minimal.

Det er ingen tvil om at C som styreleder deltok i beslutningen om at Vest Tank skulle ta imot de seks båtene som er nevnt i tiltalebeslutningen og rense/avsvovle væsken (coker gasoline). Det vises til hans egen forklaring om dette. Mottak av båtene innebar et strategivalg som i følge C selv lå utenfor det daglig leder kunne beslutte på egen hånd.

Hver båt leverte mellom 30 000 og 40 000 m³ coker gasoline, og det er tale om mottak av minst 180 000 m³ i perioden 5.11.2006 – 22.4.2007.

Som det fremgår av tiltalebeslutningen foregikk rensingen ved at det ble tilsatt lut når væsken var på vei inn i tank T3 og T4.

Tankene C1, C2 og C3 ble benyttet som avlastningstanker, og disse var plassert i tankgård II, ved siden av T3 og T4. Vest Tank hadde verken tillatelse til plasseringen eller bruk av disse til dette formål.

Vest Tank hadde ikke tillatelse til utslipp til luft. Bevisførselen har vist at det var en rekke utslipp til luft i forbindelse med pumping av coker gasoline fra båtene til tankene, og tilbake. Bedriften fikk gjentatte klager på dette fra nabobedrifter og beboere i området. Også de ansatte ved Vest Tank har beskrevet tilsvarende.

Det er ingen tvil om at det rent faktisk har funnet sted forurensning langt ut over det tillatte, slik det er redegjort for ovenfor, i hele tidsrommet. Det objektive gjerningsinnhold er da overtrådt.

Spørsmålet er da om C har opptrådt forsettlig eller uaktsomt.

C har i lagmannsretten forklart at B tok opp med myndighetene om de kunne ta imot væsken, og at dette – i følge B – var i orden. C sjekket aldri dette nærmere selv. Når det gjelder lagmannsrettens vurdering av denne kontakt, vises det til premissene ovenfor under drøftelsen av tiltalebeslutningens post III.

Tatt i betraktning av at C i hvertfall opprinnelig var kjent med tillatelsenes omfang, fremstår det som klart uaktsomt av ham å ikke sjekke nærmere Bs påstand om at dette var klarert. Tillatelsene omfattet til

sammen 175 000 m³ sludge- og spylevann årlig. Her var det tale om å motta coker gasoline, som på ingen måte kan anses som sludge- eller spylevann, over en periode på ca seks måneder.

Det er dermed grunnlag for å dømme C i henhold til bestemmelsens første ledd.

Tiltaltebeslutningen omfatter også bestemmelsens annet ledd annet straffalternativ, der strafferammen øker til fem års fengsel dersom « *det er voldt fare for menneskers liv eller helbred* ». Det er her tale om en uforsettlig følge, og skyldkravet er at C « *kunne innsett muligheten av en slik følge* », jf. straffeloven § 43. Det er tilstrekkelig at det har oppstått en konkret og aktuell fare, jf. Høyesteretts dom av 19.1.2012 avsnitt 42 og Ot.prp.nr.11 (1979-1980) side 173.

Når det gjelder « fare for menneskers liv eller helbred », skriver Høyesterett følgende i samme dom:

«(45) Hva som utgjør fare for «menneskers liv eller helbred» er ikke definert i loven eller kommentert nærmere i forarbeidene. Alternativet «fare for menneskers liv» må forstås som at det må foreligger fare for at menneskeliv kan gå tapt. Fare for menneskers «helbred» er derimot ikke like entydig. I forhold til det tilsvarende begrepet i straffeloven § 229 er det i Andenæs, Spesiell strafferett og formuesforbrytelsene, samlet utgave ved Andorsen, side 85, lagt til grunn at:

« Enhver varig forringelse av sunnhetstilstanden er en skade på helbred, derimot ikke en forbigående kvalme eller svimmelhet. Hvis handlingen har ført til sengeleie eller arbeidsudyktighet, vil en nok regne det for skade på legeme eller helbred selv om tilstanden går over i løpet av noen dager. Alternativet skade på helbred har liten selvstendig betydning ved siden av skade på legeme. Det kan imidlertid tenkes at skaden er av ren psykisk art. Offeret får for eksempel en angstnevrose på grunn av voldshandlingen. »

(46) Det er naturlig å legge de samme utgangspunktene til grunn for forståelsen av begrepet «helbred» i forurensningsloven § 78 annet ledd annet straffalternativ. Det er imidlertid også noen forskjeller mellom straffeloven § 229 og forurensningsloven § 78 annet ledd annet straffalternativ som må tas i betraktning. Blant annet har § 78 annet ledd annet straffalternativ en noe høyere øvre strafferamme enn § 229 første straffalternativ. Videre er skyldkravet i § 78 annet ledd annet straffalternativ lavere enn i straffeloven § 229. Etter forurensningsloven § 78 annet ledd annet straffalternativ er det, som nevnt, tilstrekkelig at gjerningsmannen kunne ha innsett muligheten av følgen, mens det etter § 229 kreves forsett med hensyn til skadefølgen. I tillegg er det den forskjell at det etter forurensningsloven § 78 annet ledd annet straffalternativ ikke kreves at det har oppstått noen skade. Etter straffeloven § 229 må skade ha inntrådt for at straff etter bestemmelsen kommer på tale. Dette kan muligens tilsi at det kreves noe mer for at helbredsalternativet er oppfylt i forurensningslovens § 78 annet ledd enn i straffeloven § 229. »

Videre skriver Høyesterett i avsnitt (51) at

« alle farene som ble skapt ved overtredelsen av forurensningsloven skal tas i betraktning ved straffutmålingen etter forurensningsloven § 78 annet ledd annet straffalternativ. »

I forhold til post IVa, som skjedde forut for eksplosjonen, må det vurderes om C kunne ha innsett muligheten av at forurensningen voldte fare for menneskers liv eller helbred uavhengig av eksplosjonen.

Som det fremgår av Gyldendal Rettsdata, kommentar til straffeloven § 43, « *kan det likevel tenkes at den skjerpede strafferammen ikke kan anvendes fordi følgen er inntrådt på en ekstraordinær måte* ». Hva som har vært forutseelig, må dermed avgrenses mot dette.

Ved spørsmålet om C kunne innsett muligheten av en « *slik følge* » kan det ikke kreves at C kunne ha forestilt seg dette eksakte hendelsesforløp. Som nevnt ovenfor kan man selv i dag ikke med sikkerhet fastslå hendelsesforløpet. Det sentrale er at den følgen som realiserte seg voldte en eller annen form for fare for menneskers liv eller helbred som følge av forurensningen, så lenge dette ikke var helt ekstraordinært.

I Høyesteretts dom skrives det i forhold til B følgende i avsnitt 55:

«(55) Lagmannsretten kom videre til at overtredelsen voldte slik fare at forurensningsloven § 78 annet ledd annet straffalternativ er anvendelig. Lagmannsretten fant at mottaket, rensingen og lastingen av bensinproduktet på tank T3 innebar en konkret fare for forurensning ved at det kunne oppstå eksplosjon og/eller brann i anlegget. Bensinproduktet Vest Tank mottok hadde et flammepunkt på under 23°C og var derfor å regne som en A-væske. Tank T3, som ble benyttet ved bensinrensingen, var ikke godkjent for A-væske. Videre ble tank C1 benyttet til mellomlagring av bensinen og heller ikke denne tanken var godkjent for A-væske. Denne bruken av ikke godkjente tanker innebar en konkret fare for forurensning ved at det kunne oppstå eksplosjon og/eller brann i anlegget. Dette kunne igjen føre til utslipp av bensin og lutavfall. Bensinen hadde i tillegg et høyt innhold av forskjellige svovelforbindelser og oktanforsterkende stoffer som Metyl Tert-Butyleter. »

Det er særlig mottak, rensing og lasting av store mengder bensin på ikke godkjente tanker, i kombinasjon med at man ikke hadde tilstrekkelig oversikt over hva man mottok, som særlig medførte brannfare eller utslipp på annen måte.

Når det legges til grunn at bruken av ikke godkjente tanker med nevnte innhold innebar en konkret fare for forurensning som følge av brann eller utslipp på annen måte av ulike svovelforbindelser og andre helseskadelige stoffer, finnes det bevist at C kunne innsett muligheten av fare for menneskers liv eller helbred.

Under ankeforhandlingen har det vært betydelig fokus på at leverandøren - Trafigura – skal ha forledet Vest Tank og levert andre typer væsker enn det som var avtalt. Det sentrale er likevel at selskapet – herunder styreleder – ikke undersøkte tilstrekkelig hva de tok i mot, samtidig som selskapets daglige leder tilslørte sannheten i sin kontakt med SFT.

Tiltalebeslutningens post IV a omhandler i siste avsnitt et konkret branntilløp i januar 2007. C holdes ikke strafferettslig ansvarlig for dette, da branntilløpet skyldes en foranstaltning som var istandbrakt av B og som var på et detaljnivå en styreformann ikke kan svare for uten særlig varsel eller kunnskap. Aktoratet har opplyst at de er enig i dette. Dette får imidlertid ingen betydning for avgjørelsen om at også annet ledd annet straffalternativ er overtrådt.

Etter dette domfelles C for overtredelse av post IV a.

Tiltalebeslutningens post IV b

Når det gjelder hva loven rammer, vises det til drøftelsen under post IV a. I forhold til post IV b, og overtredelse av straffebestemmelsens første ledd, er spørsmålet om C som styreleder kan straffes for å ha deltatt i beslutningen om å tilsette saltsyre som nevnt i tiltaleposten.

Som det fremgår av gjerningsbeskrivelsen var det ca 50 m³ sterkt basisk avfall i bunnen av tank T3. Til denne ble det tilsatt ca 205 m³ forurenset vann fra tank T61 og deretter 14-15 m³ saltsyreløsning med en konsentrasjon på 30-36 %. Dette faktum er uomstridt.

Det er ikke tvilsomt at « rensprosessen » slik det er beskrevet i tiltalebeslutningen ble gjennomført uten tillatelse fra SFT, og på tank som kun var godkjent for C-væske. Saltsyretilsettingen skjedde over ca 18 timer før det eksploderte.

Lagmannsretten finner det åpenbart at prosessen medførte fare for forurensning slik at bestemmelsens første ledd er overtrådt. Dette vises alene ved at det rent faktisk eksploderte, og at eksplosjonen var forårsaket av kjemiske reaksjoner som følge av den prosess Vest Tank hadde igangsatt.

Spørsmålet for lagmannsretten er om C som styreleder kan straffes for dette.

På bakgrunn av bevisførselen legges det til grunn at C var kjent med at det hadde oppstått problemer med opphoping av restavfall etter bensinvaskingen. Restavfallet medførte at bensinvaskingen fungerte dårligere etter hvert som avfallsmengden tiltok. Det vises til forklaring fra administrerende direktør i Alexela Holding, Heiti Hääl. Han forklarte i lagmannsretten at bensinvaskingen og avfallsproblemet ble diskutert. Det var B som i hovedsak førte ordet, og B hadde redegjort for at Vest Tank hadde funnet en løsning på problemet. Bs redegjørelse ble gitt med C tilstede.

Som styreleder for en virksomhet som omfattet den type farlig avfall som nå ble behandlet hadde C en klar plikt til å sette seg inn i og holde seg orientert om hva som foregikk.

Han var innforstått med at det var nødvendig å stanse skipsanløpene og mottaket av coker gasoline inntil avfallsproblemet var løst. Stans i skipsanløp medførte reduserte inntekter for Vest Tank.

I lagmannsretten har C forklart at han ikke hadde kunnskap om saltsyreprosessen før denne ble igangsatt. I politiavhør har han imidlertid forklart at han fikk en redegjørelse om dette av B i forkant, men at det ikke var noe som tilsa at dette skulle gå galt. Han var også kjent med at det foregikk forsøk med saltsyre. Det finnes åpenbart at det er Cs politiforklaring som er korrekt.

Som lagmannsretten kommer nærmere tilbake til nedenfor i forbindelse med vurderingen av As straffansvar, ble det etablert en adhoc prosjektgruppe for å vurdere hvordan problemet med avfallet skulle løses. Flere forslag var fremme, men saltsyreløsningen ble valgt på grunn av tidspress og fordi den beste alternative løsning ville koste over 20 000 000 NOK. Dette var en form for strategivalg som det var naturlig at styreleder var med å avgjøre.

Det finnes imidlertid ikke bevist at det var C som besluttet dette, men han visste at dette ble besluttet av B. Med de kunnskaper C hadde har han åpenbart utvist uaktsomhet når han ikke foretok seg noe nærmere.

Analyser av ulike væsker viser at det også har vært stoffer i væskene som ble behandlet som verken B eller de øvrige hadde oversikt over. Eksakt hvilke stoffer og mengder som befant seg i T3 er det umulig å si noe sikkert om i dag. Om dette kan det bare foretas antakelser og trekkes slutninger på bakgrunn av blant annet analyser av vannet som var igjen i T61, slokkevann og væske som var pumpet inn på en tankbil fra tank C1. C1 inneholdt oljefase som var skummet av fra overflatevannet i T3 før saltsyren ble tilsatt. Bevisførselen har vist at T61 ikke har vært skikkelig rengjort i løpet av de siste år før eksplosjonen, så det er dermed umulig å vite hva som eksakt befant seg der.

Som nevnt ovenfor hevder C at selskapet ble forledet av Trafigura. Det avgjørende for lagmannsretten er at Vest Tank ikke selv analyserte det de mottok og sørget for å drive anlegget i samsvar med foreliggende tillatelser.

Når selskapet gikk i gang med å motta, oppbevare og rense bensin, i strid med foreliggende tillatelser, måtte de også selv sørge for å ha kunnskap om hvilke type væsker de behandlet. Under slike omstendigheter er det ikke tilstrekkelig til å fritta for ansvar å henvise til at « man er blitt lurt ».

Det er ingen tvil om at C med den kunnskap han hadde, har utvist uaktsomhet. Det er dermed grunnlag for å dømme C i henhold til bestemmelsens første ledd.

Tiltaltebeslutningen omfatter også bestemmelsens annet ledd annet straffalternativ. Hvordan loven skal forstås, er det redegjort for ovenfor.

Det er et faktum at tank T3 eksploderte under prosessen, og spørsmålet er om C kan dømmes for å ha voldt fare for menneskers liv eller helbred, ved at han kunne innsett muligheten av forurensningen.

Høyesterett har i sin dom i avsnitt 47 – 51 redegjort for hvordan begrepet « forurensning » skal forstås. Det fremgår der at « *alle farene som ble skapt ved overtredelse av forurensningsloven skal tas i betraktning ved straffutmålingen etter forurensningsloven § 78 annet ledd annet straffalternativ* ». Det

innebærer at det ikke spiller noen rolle hvordan faren har materialisert seg så lenge faren skyldes forurensingen. Dermed omfattes også flygende gjenstander som følge av eksplosjonen.

I avsnitt 18 har Høyesterett beskrevet følgene av forurensningen, noe som er dekkende for den bevisførsel som har vært i lagmannsretten. Det var bare tilfeldigheter som gjorde at ingen av arbeiderne på stedet ble truffet av fallende gjenstander. Pr dags dato fremstår det som om det bare er noen få igjen som har stressreaksjoner etter eksplosjonen og forurensningen. I dag er det ikke påvist at noen er fysisk syke.

Med manglende kontroll av prosessen, bruk av ansatte med liten eller ingen kompetanse innen denne type prosess, og omgang med væsker med ukjent innhold, legger lagmannsretten til grunn at C kunne innsett muligheten av følgen. Dersom det først skjer forurensing i form av brann, eksplosjon eller andre former for utslipp vil konsekvensene ofte være store og uforutsigbare. Dette fremstår som så åpenbart at lagmannsretten ikke finner det nødvendig å drøfte dette nærmere.

I forhold til straffutmålingen bemerkes at uaktsomheten var grov.

Etter dette domfelles C for tiltalebeslutningens post IV b.

Tiltalebeslutningens post V a

Tiltaleposten omfatter arbeidsmiljøloven § 19-1 med videre henvisninger. Bestemmelsens første ledd rammer « *innehaver av virksomhet, arbeidsgiver eller den som i arbeidsgivers sted* » som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser eller pålegg som er gitt i eller i medhold av loven. Av annet ledd fremgår at strafferammen økes til to års fengsel under « *særlig skjerpene omstendigheter* », og det skal i den forbindelse legges særlig vekt på om overtredelsen « *har eller kunne ha medført alvorlig fare for liv eller helse.* » Av tredje ledd fremgår at aktsomhetsnormen skjerpes for den som rammes dersom overtredelsen « *kunne ha medført alvorlig fare for liv eller helse* » med mindre vedkommende « *i enhver henseende har opptrådt fullt forsvarlig* » i forhold til de plikter som foreligger etter loven eller bestemmelser i medhold av loven. Det er ikke krav om noen konkret fare for at den skjerpede aktsomhetsnorm skal komme til anvendelse.

Gjerningsbeskrivelsen omhandler at eventuelle farer i forbindelse med renseprosessen som nevnt i post IV a i forbindelse med håndteringen av A-væske på tankene T3 og T4 ikke var vurdert i henhold til lovens krav. I tillegg er det vist til at det oppsto fare for eksplosjon og dermed fare for liv og helse som beskrevet i post IV a.

Som nevnt ovenfor under post IV a, har påtalemyndigheten uttalt at siste ledd i gjerningsbeskrivelsen under post IV a ikke anføres å gjelde C. Dette må gjelde tilsvarende når post V a skal vurderes.

Lagmannsretten har ovenfor i forbindelse med vurderingen av post IV a kommet til at bensinvaskingen medførte fare for liv eller helse, og at C kunne innsett muligheten av dette.

Spørsmålet nå er om arbeidsmiljøet var fullt forsvarlig ut fra en enkeltvis og samlet vurdering av de faktorer i arbeidsmiljøet som kunne innvirke på arbeidstakernes fysiske og psykiske helse og velferd. Tatt i betraktning at bensinvaskingen medførte fare for liv eller helse er svaret nei.

Videre er spørsmålet om virksomheten skriftlig har kartlagt farer og problemer, og på denne bakgrunn vurdert risikoen, samt utarbeidet planer og tiltak for å redusere risikoen.

Bevisførselen har vist at bedriften ikke hadde utarbeidet risikoanalyser i henhold til lovens krav. Vest Tank hadde noen gamle risikoanalyser, men disse var ikke tilpasset utvidelsen av virksomheten som gjaldt bensinvaskingen.

Det er ingen tvil om at lovens krav ikke er oppfylt.

Som nevnt er det tale om at overtredelsen kunne ha medført alvorlig fare for liv eller helse.

Spørsmålet er da om C « i enhver henseende har opptrådt fullt forsvarlig ... ».

På bakgrunn av det C burde ha visst og foretatt seg, jf. ovenfor, finnes det ikke tvilsomt at han som styreleder rammes av bestemmelsen. Utarbeidelse av risikoanalyser er en såvidt viktig og selvfølkelig del av den type virksomhet som Vest Tank drev.

Ved etableringen av daværende Hasan Tank, var det C som initierte risikoanalysene, som den gang ble foretatt av Bergen Engineering og utarbeidet på grunnlag av den virksomhet som da ble bedrevet. C som selv var daglig leder for Vest Kran, hadde god kjennskap til lovens krav på dette punkt. Når Vest Tank utvidet virksomheten til bensinvasking måtte risikoanalysene tilpasses dette. Prosjektet skulle ikke vært igangsatt før lovmessige risikoanalyser var foretatt. Foreliggende risikoanalyser var klart utilstrekkelige. Illustrerende er at de ble oversendt for bruk etter at Alexela Holding overtok selskapet, men risikoanalysene var så dårlige at de ikke kunne benyttes til formålet.

Med den kunnskap C hadde både i forhold til ansatte, materiell, foreliggende tillatelser og utvidelse av virksomheten, skulle han ha sørget for at det ble foretatt lovmessige risikovurderinger. Det er tilstrekkelig med uaktsomhet for å straffedømme, men med tanke på straffutmålingen bemerker lagmannsretten at C har opptrådt grovt uaktsomt.

C straffedømmes for overtredelse av tiltalebeslutningens post V a.

Tiltalebeslutningens post V c

Når det gjelder gjengivelsen og forståelsen av loven, vises det til post V a.

Tiltaleposten omhandler manglende risikovurdering og manglende sikkerjobbanalyse (SJA) i forhold til eksplosjonsfaren ved nøytraliseringen av bunnfallet i tank T3 som nevnt i post IV b. Prosessen med saltsyretilsetning ble foretatt dagen forut for og på eksplosjonsdagen. Eksplosjonen medførte alvorlig fare for liv eller helse, jf. ovenfor.

Bevisførselen har vist at det ikke ble foretatt tilstrekkelig risikovurdering eller SJA.

Under forsøkene forut for tilsetningen av saltsyre til tank T3, var det fokus på pH, og temperatur. Verken i forbindelse med forsøkene eller ved saltsyretilsetningen til tank T3 ble det foretatt noen tilstrekkelig vurdering av faren for eksplosjon og vurdering knyttet opp mot at man rent faktisk ikke hadde full oversikt over hvilke stoffer tank T3 og vannet fra tank T61 inneholdt.

En SJA skal utarbeides på grunnlag av foreliggende risikoanalyse og den konkrete arbeidsoperasjon som skal utføres. De utarbeidete SJA-er var mangelfulle.

Det er ingen tvil om at det objektive gjerningsinnhold er oppfylt.

Det finnes ikke tvilsomt at C som styreleder rent subjektivt har overtrådt bestemmelsen ved uaktsomhet. Drøftelsen blir den samme som under post V a, og det vises til denne.

C dømmes for overtredelse av tiltalebeslutningens post V c.

Tiltalebeslutningen post VI a

Aktoratet har opplyst at denne tiltalepost ble trukket i forbindelse med forrige behandling av lagmannsretten. Den vurderes derfor ikke nærmere.

Tiltalebeslutningen post VI b

Tiltaleposten gjelder oppbevaring av brannfarlig væske i strid med brann- og eksplosjonsvernloven med tilhørende forskrifter, og slik forskrift av 26.6.2002 § 6-4 var formulert på gjerningstidspunktet. Loven rammer forsettlig og uaktsom overtredelse.

Spørsmålet er om C til tid og på sted som nevnt i post IV a forholdt seg som beskrevet der ved at han lot coker gasoline, som var A-væske, fra de ulike skip gå inn på tankene T3, C1, C2 og C3. Forskriften fastsetter at det er tale om A-væske når flammepunktet er høyst 23 grader celcius. Som nevnt ovenfor ble det tatt imot minst 180 000 m3 coker gasoline, og det er ingen tvil om at det objektive gjerningsinnhold er oppfylt.

Når det gjelder spørsmålet om C som styreleder subjektivt har overtrådt bestemmelsen bemerker lagmannsretten at det er tale om så store mengder A-væske i strid med de foreliggende tillatelser at C på bakgrunn av den kunnskap han rent faktisk hadde, og ytterligere hva han burde undersøkt nærmere, helt åpenbart har vært uaktsom.

Selv om Vest Tank hadde tillatelse til å oppbevare A-væske på tank T4, var det her tale om så store mengder at C i det minste burde forstått at tanken ikke var tilstrekkelig til de mengder A-væske som ble mottatt og som ble tilført andre tanker. Han var dermed uaktsom.

C straffedømmes for post VI b

Tiltalebeslutningens post VII a

Tiltaleposten omhandler overtredelse av brann- og eksplosjonsvernloven med tilhørende forskrift relatert til at det ikke var foretatt tilstrekkelig risikoanalyse og utarbeidet eksplosjonsverndokument i forbindelse med håndtering av 180 000 m3 coker gasoline.

Som det er redegjort for under post V a er det ikke tvilsomt at det objektive gjerningsinnhold er oppfylt.

Når det gjelder det subjektive straffbarhetsvilkår, har C klart opptrådt uaktsomt. Det vises til drøftelsen under post V a som blir tilsvarende.

C straffedømmes for tiltalebeslutningens post VII a.

Tiltalebeslutningens post VII c

Også her er det er tale om overtredelse av brann- og eksplosjonsvernloven med tilhørende forskrift relatert til at det ikke var foretatt tilstrekkelig risikoanalyse og utarbeidet eksplosjonsverndokument, men her i forhold til forsøket på å løse og opp og nøytralisere bunnfallet med saltsyre som nevnt i post IV b.

Vurderingen blir som under post V a og c, og det finnes ikke tvilsomt at C har overtrådt det objektive straffbarhetsvilkår. Han har vært uaktsom, og dermed er det subjektive straffbarhetsvilkår oppfylt.

C straffedømmes for tiltalebeslutningens post VII c.

Skyldspørsmålet i forhold til A:

A er tiltalt for medvirkning til det forhold som er beskrevet i tiltalebeslutningens post IV b, og under ankeforhandlingen har aktoratet i tiltalebeslutningen tilføyd en henvisning til bokstav e, som markerer dette.

Som nevnt ovenfor ble A frifunnet for denne overtredelsen da saken ble behandlet i lagmannsretten forrige gang. Høyesterett opphevet frifinnelsen på grunn av feil rettsanvendelse under henvisning til at lagmannsrettens flertall uriktig hadde lagt til grunn at skyldkravet var forsett. Uaktsomhet er tilstrekkelig for å straffedømme.

Høyesterett har i sin dom omtalt medvirkning og det objektive straffbarhetsvilkår slik:

«(137) Det første spørsmålet er om A objektivt sett har medvirket til overtredelsen av

forurensningsloven § 78 første ledd jf. annet ledd annet straffalternativ.

(138) *For så vidt gjelder spørsmålet om det objektivt sett foreligger medvirkning viser jeg innledningsvis til at det er psykisk medvirkning det i så fall er tale om. Om denne typen medvirkning heter det i Andenæs, Alminnelig strafferett, femte utgave side 327:*

« En psykisk medvirkning kan bestå i 'tilskyndelse' eller gode råd. Det kreves ikke bevis for at hovedmannen ikke ville ha foretatt handlingen uten medvirkningen, det er tilstrekkelig at forsettet er styrket eller at de gode råd har hatt betydning for planleggelsen eller utførelsen. Det fritar ikke engang rådgiveren at hans råd var uheldige, slik at gjerningsmannen ville vært bedre faren uten dem. Slik som forbrytelsen faktisk er blitt utført, har rådgiveren vært medvirkende. »

(139) *Lagmannsretten har oppsummert As rolle i forhold til post IV b på følgende måte:*

« ... ut frå det som kom fram under ankeførehavinga, var det tvillaust A som kom med framlegget om å nøytralisera lutavfallet ved å tilsetja saltsyre. Bruk av saltsyre vart møtt med skepsis hjå B og dei andre i prosjektgruppa og det vart arbeidd med å finna fram til andre framgangsmåtar, jf. framlegget om å nytta våtoksidasjon.

Gjennom samarbeidet med B og dei andre tilsette kjende A til at folka i Vest Tank AS ikkje hadde nemnande teoretisk kompetanse i kjemi og at dei heller ikkje hadde røynsler frå arbeid med tilsvarande prosessar. A vart oppfatta som kjemieksperten, og gjekk difor under namnet 'professoren'. Råda og innspela A kom med i og i tilknytning til arbeidet i prosjektgruppa var styrande for avgjerda om og korleis saltsyretilsetjinga skulle gjennomførast. »

(140) *Slik lagmannsretten har beskrevet As rolle i tilknytning til de omstendighetene som omfattes av tiltalebeslutningen post IV b, er det ikke tvilsomt at han objektivt sett har medvirket til overtredelsen.»*

Ovennevnte er fullt ut dekkende for den bevisførsel som har vært i lagmannsretten. Bs betenkelighet fremkom i hans forklaring til politiet 29.10.2007, og han ga da uttrykk for at han ønsket en « fullskalatest » før saltsyretilsettingen ble gjennomført.

I lagmannsretten har A forklart at alle de andre i adhocgruppen syntes å ha god kunnskap om kjemi og de prosesser som ble diskutert. På spørsmål forklarte han at flere av disse hadde et kunnskapsnivå som gjorde dem i stand til å diskutere og komme med innvendinger mot det han spilte inn.

Den øvrige bevisførsel for lagmannsretten viser tvert om det motsatte. De øvrige i gruppen har selv forklart at de hadde liten kunnskap om emnet, og at de alle stolte på A. Han ble av flere omtalt som professoren, nettopp på grunn av sine kunnskaper. Det vises for øvrig til avsnitt 13 i gjengivelsen av Høyesteretts dom ovenfor.

Med de kunnskaper A faktisk hadde, burde han forstått at de andre ikke hadde tilstrekkelig kunnskap. Kjemi anvendt på feil vis kan gi vidtgående konsekvenser, noe A burde forstått med de grunnkunnskaper han hadde.

Det er ingen tvil om at A har gode teoretiske kunnskaper innen sitt fagområde, men ikke innen prosesskjemi og prosesskjemiske operasjoner. Det er stor forskjell mellom teoretiske beregninger med sikker kunnskap om hvilke stoffer man skal håndtere i liten skala, og prosesser i store tankanlegg der kunnskapen om hvilke stoffer man skal håndtere er begrenset og de kjemiske forhold for øvrig er uoversiktlige.

Når A bega seg inn på å være rådgiver i forbindelse med avfallsprosjektet var dette på et ukjent område for ham, i forhold til det « mudprosjektet » han til da hadde deltatt i. Han foretok beregninger på et teoretisk plan, og skaffet seg ikke tilstrekkelig kunnskap om verken de øvriges kunnskap eller om hvilke kjemiske forbindelser det i praksis var tale om å behandle og kombinere. Avfallet på tank T3 var ikke analysert i forhold til hva det inneholdt. Det ble lagt til grunn at det var tale om en « lutkake » med betydelige mengder merkaptider, uten at omfanget eller mulighetene for også andre forbindelser ble

vurdert. « Kaken » er av et sakkyndig vitne omtalt mer som en « Natriummetylmerkaptidkake ».

A beregnet mengden og styrken på saltsyreløsningen som skulle tilsettes, sammen med vann. Vannet kom fra tank T61, men uten at dette vannet ble analysert nærmere. Rett nok hadde B omtalt vannet som « gullende rent », men dette var på ingen måte noen dekkende beskrivelse. Med de kunnskaper A hadde om kjemi, burde han forstått at Bs uttalelser om vannets renhet ikke ukritisk kunne legges til grunn.

I tillegg var det uaktsomt å legge til grunn at forholdene i tanken ville være de samme som ved forsøkene. Mulighetene til å få en homogen masse ved omrøring var en helt annen når saltsyretilsetningen skjedde i liten målestokk, noe A burde forstått. Forsøkene som ble utført, var så vidt små og over så kort tid at de aldri kunne sammenlignes med gjennomføringen i full skala. Selv i begerglassforsøket, utviklet det seg gass og prosessen fremsto som både usikker og skremmende for utøverne. Fokuset var kun rettet mot pH og temperaturøkning, men burde også vært konsentrert om hvordan en slik nøytraliseringsprosess kunne gjennomføres i tank T3.

Utviklingen av gass med lukt og bobling under forsøkene, var i seg selv egnet til å skjerpe aktsomheten. Etter lagmannsrettens oppfatning burde A selv deltatt og observert under forsøkene, når han besluttet å gi råd med hensyn til prosessen. Som nevnt var det kun han som hadde teoretiske kunnskaper på området, og disse burde vist at det var grunn til å gå varsomt frem når man ikke hadde full oversikt over hvilke stoffer man skulle behandle.

Forsøkene meget begrensede omfang, både i forhold til kvalitet og kvantitet, illustrerer at aktørene befant seg på et område der kompetansen var utilstrekkelig.

Det var en rekke usikre parameter som ikke ble vurdert. Når A på et slikt mangelfullt grunnlag muntlig redegjorde for hva de ansatte på Vest Tank skulle gjøre, sammen med at han oversendte diverse skriv og formler for operasjonen, fremsto han for de øvrige som om han hadde totalkunnskapen. Hans vurderinger ble tillagt stor vekt. Med hans kompetanse om farer ved anvendt kjemi, og den kunnskap han burde hatt om de øvriges mangelfulle kunnskap, fremstår det som klart uaktsomt av ham å gå inn som rådgiver uten å forvise seg om både hvilke kjemiske forbindelser som skulle behandles og hvordan dette skulle gjøres av de ansatte.

Sammenfatningsvis er det her tale om at A foretok teoretiske beregninger basert på antakelser om de organiske forbindelser. I praksis var det mange usikre faktorer, noe A burde forstått. I en slik situasjon fremstår det som uaktsomt å gi råd til ikkekompetente personer, og likedan uaktsomt å la forsøkene og behandlingen gå sin gang uten å følge dette tett opp.

Av de vitner som har forklart seg for lagmannsretten, er det ingen andre som har hørt om at seriøse aktører har behandlet denne type avfall på tilsvarende vis. Både Statoil og utenlandske aktører behandler denne type avfall i lukkede prosesser under kontrollerte betingelser, og ikke som her.

Slik behandlingen av avfallet var lagt opp, ville det medført gassutslipp av merkaptaner selv om ikke eksplosjonsulykken hadde skjedd. Vest Tank hadde ikke tillatelse til slike utslipp.

Når man begir seg inn på et område man ikke har full oversikt over, skjerper dette aktsomhetskravet. Det er betegnende at samtlige av de som var tilstede under forsøkene og i forbindelse med saltsyretilsetningen til tank T3, alle var skeptiske. D Kåresen ga også uttrykk for at « dette ville han ikke være med på ».

Da Høyesterett behandlet saken valgte den å ikke avsi ny dom mot A blant annet fordi A motsatte seg dette, og « *ettersom lagmannsrettens dom ikke inneholder opplysninger om i hvilken utstrekning han var involvert i det som skjedde etter møtet i prosjektgruppen 9. mai 2007* », jf. avsnitt 148.

Når det gjelder tidsrommet etter 9.5., viser timelister at A har ført én times arbeid den 14. s.m. etter samtale med E. Innholdet av samtalen er ukjent for lagmannsretten. Tilsvarende har han ført én time for samtale med E den 18. s.m., men for lagmannsretten er det opplyst at denne ikke var relatert til

saltsyreprosjektet. Videre er det klart at A hadde samtale med E om saltsyretilsettingen den 23. s.m. og epostkontakt med henne både samme kveld og eksplosjonsdagen ca kl 1000. Temaet var da resultatet av analysene fra vannfasen etter saltsyreforsøkene.

Saltsyren som skulle benyttes ble bestilt den 18.5. Beslutningen om å gjennomføre saltsyretilsettingen må dermed har skjedd i forkant av dette.

I epost eksplosjonsdagen kl 1002 skrev A at « *Det er mulig vi kan sjekke disse data på nytt etter syrebasereaksjon som nå akkurat har skjedd* ». Dette viser at A hadde kunnskap om at beslutningen var tatt og at saltsyretilsettingen var påbegynt. Bevisførselen for lagmannsretten har vist at A fikk vite dette den 23. s.m..

Selv ikke etter at saltsyretilsettingen hadde startet fant A grunn til å undersøke eller advare mer i forhold til det som nå skjedde i full skala.

Tatt i betraktning hans teoretiske tilnærming til emnet, og at han ikke hadde betenkeligheter på et tidligere tidspunkt, er dette kanskje ikke påfallende. Men han burde advart mot dette, og han har opptrådt uaktsomt i så henseende.

Det legges etter dette til grunn at A var uaktsom, og at han kunne innsett muligheten av følgen. Om dette vises det til premissene ovenfor under drøftelsen av Cs staffansvar. A var enda nærmere til å se denne muligheten enn C.

Uten at det har betydning for skyldspørsmålet, er det nok lagmannsrettens oppfatning at A ble « overkjørt » og « dratt inn » i prosjektet av en overivrig B som i det alt vesentlige hadde fokus på å bli kvitt bunnfallet for at selskapet igjen kunne oppnå betydelig fortjeneste.

Etter dette dømmes A i forhold til tiltalebeslutningens post IV b.

Straffutmåling i forhold til C:

C skal straffes for overtredelse av samtlige tiltaleposter. I forhold til post III, IV b og V a og c legges det til grunn at han har opptrådt grovt uaktsomt, og for øvrig innen lovens minstekrav til skyld for å straffedømme.

Høyesterett har i ovennevnte dom avsnitt 119 – 122 redegjort for hvordan både lovgiver og rettspraksis har påpekt behovet for strenge straffer på dette området. Allmennpreventive hensyn gjør seg sterkt gjeldende, jf. avsnitt 123.

I skjerpende retning legges det vekt på at C over tid har utvist manglende vilje til å styre en virksomhet med et stort farepotensiale i samsvar med lover og forskrifter. Handlingene synes i det alt vesentlige å være motivert av ønske om høyere profitt både i forhold til virksomheten generelt, og ved salg av denne.

Handlingenes karakter tilsier at også individualpreventive hensyn gjør seg gjeldende.

Ved Høyesteretts dom ble straffen for B satt til fengsel i to år. Han ble på flere punkter domfelt for forsettlig overtredelse. C dømmes bare for uaktsom overtredelse, men som det er påpekt ovenfor har uaktsomheten på flere punkter vært grov. Å være styreleder for den type virksomhet det her er tale om krever både initiativ og kontroll, og lagmannsretten finner ikke grunn til at straffen isolert sett for disse forhold skal settes særlig lavere enn i forhold til B.

Lagmannsretten skal også utmåle straff for post I og II, som ble avgjort ved tingrettens dom. Postene omhandler grov økonomisk utroskap mot Vest Tank i en størrelsesorden av 3,7 millioner NOK og forsikringsbedrageri for tilsvarende beløp i forhold til Protector forsikring ASA. Når det gjelder en nærmere beskrivelse av disse forhold, vises det til tingrettens dom, jf. straffeprosessloven § 41 tredje ledd.

Aktoratet har i lagmannsretten anført at straffen for disse to forhold isolert sett kvalifiserer til fengsel i ett år og seks måneder. Lagmannsretten er enig i dette.

Det skal utmåles straff for samtlige forhold. Straffeloven § 62 første ledd gis anvendelse i forhold til tiltalebeslutningens post I, II, IVa, IVb, Va og Vc. I forhold til de øvrige tiltaleposter, gis straffeloven § 63 annet ledd anvendelse.

I forhold til C er det i medhold av straffeloven § 29 nedlagt påstand om at han for et tidsrom av fem år skal fradømmes retten til å drive virksomhet eller være daglig leder i et selskap eller sitte i et selskaps styre hvor denne virksomheten krever tillatelse fra Klima og forurensningsdirektoratet eller Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

I følge straffeloven § 29 første og annet ledd kan

« Den som har begått en straffbar handling som viser at vedkommende er uskikket til eller kan misbruke en stilling, virksomhet eller aktivitet, kan, når allmenne hensyn tilsier det,

a) fratras stillingen, eller

b) fratras retten til for fremtiden å ha en stilling eller utøve en virksomhet eller aktivitet.

Rettighetstapet kan begrenses til forbud mot å utøve visse funksjoner som ligger til stillingen eller virksomheten, eller til påbud om å utøve virksomheten eller aktiviteten på bestemte vilkår. »

I Høyesteretts dom uttales følgende om parallelle problemstillinger i forhold til B:

(133) B har misbrukt sin stilling ved massive overtredelser av en rekke sentrale bestemmelser for den virksomheten han har vært leder for. Ved dette har det oppstått helseplager for en rekke mennesker og betydelig fare for livet til de menneskene som befant seg på og i nærheten av anlegget i Sløvåg. I tillegg oppsto det store materielle skader. Selv om forholdet nå ligger et stykke tilbake i tid, er jeg kommet til at allmenne hensyn tilsier at han idømmes et rettighetstap i tråd med aktors påstand.

(134) Forsvareren har opplyst at B i dag har en stilling som ikke berøres av rettighetstapet. En dom på rettighetstap vil dermed ikke ramme ham særlig hardt. Jeg finner derfor ikke grunn til å la rettighetstapet få betydning for straffutmålingen for øvrig. »

C har forklart at han ikke vil rammes særlig av et slikt rettighetstap da virksomheten innen Vest Kran ikke krever slike tillatelser. Premissene i avsnitt 134 er derfor fullt ut dekkende også i forhold til C

Det er nå snart seks år siden eksplosjonen skjedde. Høyesterett har i dommen, avsnitt 131, uttalt at tiden – den gang 4 år og 8 måneder – *« ikke tillegges vekt ved straffutmålingen »*. Det ble vist til at det hadde vært gjennomført en stor og vanskelig etterforskning, og at forhandlingene i tingretten og lagmannsretten hadde vært meget omfattende.

Det har nå gått ytterligere drøyt ett år. Cs sak ble ved forrige lagmannsrettsbehandling utsatt av hensyn til hans egen helse. Det har vært forsøkt å få berammet saken mot ham alene tidligere og da over 10 rettsdager. Dette lykkes ikke da C krevde å få sin sak pådømt sammen med A. Ankeforhandlingen for lagmannsretten har etter ønske fra de tiltalte vært preget av et omfattende fokus på årsaken til eksplosjonen. Som nevnt har ikke dette hatt betydning for lagmannsrettens vurdering av saken. Når det er forhold ved den domfeltes egen person og ønsker som gjør av saken blir gammel, kan tidsmomentet bare tillegges begrenset vekt.

Lagmannsretten finner at straffen skal fastsettes i samsvar med aktoratets påstand til fengsel i to år og fem måneder. I tillegg idømmes han rettighetstap i samsvar med aktoratets påstand.

Straffutmåling i forhold til A:

I forhold til A skal det utmåles straff for forholdet i tiltalebeslutningens post IVb.

Som nevnt ovenfor legges det til grunn at han har utvist uaktsomhet i forhold til forurensningsloven § 78 første ledd, og culpa levissima, jf. straffeloven § 43, i forhold til annet ledd annet straffalternativ.

Selv om A som rådgiver var uaktsom, er han i en helt annen kategori med hensyn til straffverdighet enn C og B.

Som nevnt tidligere var A involvert i Vest Tank ved rådgivning i forbindelse med et mudprosjekt. På grunn av Bs forventninger til As kunnskaper og kompetanse, ble han bedt om å gi råd i forbindelse med håndteringen av avfallet. Bevisførselen har vist at B fremsto som en « superoptimist », og at han kunne være meget pågående. I sitt møte med B har nok A i så måte vært for naiv. Naiviteten, sammen med hans manglende kunnskap om prosesskjemi/-operasjoner og anvendt kjemi i stor skala, var medvirkende til resultatet. Lagmannsretten oppfatter at det var As manglende motforestillinger mot prosessen, kombinert med Bs utålmodighet, som medførte at han ikke maktet å etablere tilstrekkelige motforestillinger. I motsetning til C og B oppfattes ikke A å ha hatt intensjoner om å bevege seg på kanten av lover og forskrifter for å berike seg selv.

Saken har allerede fått konsekvenser for A. På bakgrunn av hans egen forklaring har han mistet flere oppdrag, med påfølgende inntektstap som resultat. I tillegg har han brukt betydelige midler for å finne eksplosjonsårsaken, uten at han har forstått at den eksakte årsak ikke har betydning for skyldspørsmålet.

Aktoratet har nedlagt påstand om fengsel i seks måneder hvorav 90 dager betinget med en prøvetid på to år. Begrunnelsen for påstanden om deldom var delvis at saken var blitt noe gammel, men ikke minst fordi påtalemyndigheten ønsket å ha et « ris bak speilet » for å hindre A i å foreta seg noe lignende igjen.

Heller ikke i forhold til A kan tidsmomentet tillegges særlig vekt, jf. avsnitt 131 i Høyesteretts dom. A valgte selv å anke tingrettens dom, og har med tyngde forsøkt å bevise sin uskyld. Betydelige deler av ankeforhandlingen har omhandlet As rolle og årsaken til eksplosjonen. Det har vært tale om en omfattende vidløftiggjøring. Uten denne ville saken kunne vært avviklet opå kortere tid, og da på et tidligere tidspunkt.

Lagmannsretten kan ikke finne noen gjentakelsesfare. Selv om han i dag ikke forstår årsaken til eksplosjonen og hvorfor han er tiltalt i saken, fremstår det ikke å være noen fare for at han på nytt skal innlate seg på noe lignende. Til det har de personlige konsekvenser helt klart vært alt for omfattende. Individualpreventive hensyn finnes derfor ikke å ha noen betydning for ham.

Saken er uansett meget alvorlig, og når man straffedømmes i tråd med tiltalebeslutningen og premissene ovenfor, må reaksjonen i seg selv være følbare. Allmennpreventive hensyn er viktig i denne sammenheng. Ut over Høyesteretts avgjørelse i saken, er det liten sammenlignbar rettspraksis på området.

Samlet sett finner lagmannsretten at straffen skal settes til 90 dager fengsel.

Dommen er enstemmig.

Domsslutning:

1. C, født *.*.1959, dømmes for overtredelse av forurensningsloven § 79 andre ledd, jf. avfallsforskriften av 1.6.2004 nr 930 § 17-7 første punktum, jf. § 11-6, forurensningsloven § 78 første ledd a, jf. andre ledd andre straffalternativ, jf. § 7 første ledd, arbeidsmiljøloven § 19-1 (1) – (3), jf. § 4-1 (1), jf. § 20-2, jf. internkontrollforskriften av 6.12.1996 nr. 1127 § 5 andre ledd nr 6, jf. fjerde ledd, jf. § 10, brann og eksplosjonsvernloven § 42, jf. § 43 bokstav b, jf. forskrift av 26.6.2002 nr 744 om brannfarleg vare § 6-4, jf. § 3-4 andre og tredje ledd, jf. § 1-3 første ledd og brann og eksplosjonsvernloven § 42, jf. forskrift av 30.6.2003 nr. 911 om eksplosjonsfarlige atmosfærer § 6, jf. § 9, og for de forhold som er avgjort ved Nordhordland tingrettens dom av

16.3.2010, alt sammenholdt med straffeloven § 62 første ledd og § 63 andre ledd, til fengsel i 2 – to – år og – fem – måneder.

- 2. C, født *.*.1959, fradømmes for en periode på 5 – fem – år retten til å drive virksomhet eller være daglig leder eller sitte i et selskaps styre hvor denne virksomheten krever tillatelse fra Klima og forurensningsdirektoratet eller Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.*
- 3. A, født *.*.1958, dømmes for overtredelse av forurensningsloven § 78 første ledd a og e, jf. andre ledd andre straffalternativ til fengsel i 90 – nitti – dager.*

Databasen sist oppdatert 16. april 2013